SVOBODA
Founded in 1893 in Jersey City, NJ
Published by the Ukrainian National Association

www.svoboda-news.com

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Видає Український Народний Союз

Рік 120, ЧИСЛО 44, П'ЯТНИЦЯ, 1 ЛИСТОПАДА 2013 РОКУ | 1893 | Vol. 120, No. 44, FRIDAY, NOVEMBER 1, 2013 | $1.00

Благодійний бенкет приніс УКУ понад 1 млн. грн.

Серед почесних гостей благодійного бенкету у Києві (стоїть другий зліва): Патріярх Української Греко-Католицької Церкви Святослав, (сидять): Кардинал Любомир Гузар, голова наглядової ради міжнародного благодійного фонду „Україна 3000" Катерина Ющенко. (Фото: УКУ)

КИЇВ. – Понад 1 млн. грн. задеклярували 26 жовтня учасники шостого благодійного бенкету у Києві на підтримку Українського Католицького Університету, який відвідали близько 250 друзів університету. Бенкет відбувся у бальній залі „Fairmont Grand Hotel" у рік 50-ліття заснування УКУ Патріярхом Йосифом Сліпим у Римі.

Вітаючи гостей, Патріярх Української Греко-Католицької Церкви і Великий канцлер УКУ Святослав (Шевчук) наголосив: „Український Католицький Університет є благословенням для нашої Церкви і важливим центром інтелектуальної, наукової думки в Україні, він має велике значення для світового українства".

Традиційно під час благодійного бенкету відбувся тихий авкціон, на якому представили понад 80 творів відомих мистців. У рамках бенкету відбулась льотерія, лоти для якої надали посольства Швайцарії, Бельгії, Австрії, Угорщини, Канади, Німеччини, Лібії, Чехії, Арґентини, Бразилії, Польщі та США. Ексклюзивним лотом бенкету стала картина Михайла Демцю „Я піду в далекі гори", яку художник творив безпосередньо під час заходу. Твір був присвячений творчості Квітки Цісик, як і музична частина бенкету. На авкціоні картину продали за 8,000 грн. Виручені гроші скерують на заснування річної стипендії ім. Квітки Цісик.

Президент УКУ Владика Борис (Ґудзяк) подякував усім київським друзям. До Почесного комітету увійшли Патріярх Святослав (Шевчук), Любомир Кардинал Гузар, голова представництва Евросоюзу в Україні Ян Томбінський, голова правління „Northland Power" Костянтин Темертей, художник Михайло Демцю, письменниця Марія Матіос, учений-філософ Мирослав Попович. Музичну частину вечора супроводжували володарка Ґран-прі конкурсу ім. Квітки Цісик Оксана Муха та провідник гурту „Плач Єремії" Тарас Чубай.

Прес-служба УКУ

Триває всебічне дослідження Голодомору-геноциду

ТОРОНТО. – 27–28 вересня у Науково-освітньому центрі вивчення Голодомору при Канадському інституті українських студій відбулася науково-практична конференція під назвою „Контекстуалізуючи Голодомор", у якій взяли участь науковці з Канади, США, Італії, Франції й України. Цей захід організовано в рамках відзначення 80-ої річниці Голодомору 1932-1933 років в Україні.

Відкриваючи конференцію, голова Управи Науково-освітнього центру Франк Сисин сказав: „Беручи до уваги, що лише з 1980-их років науковці Заходу почали активно досліджувати Голодомор в Україні і радянські архіви стали відкриті, ми зосередилися на тому, що останні 30 років дали для розуміння Голодомору, зокрема в таких ділянках, як українська історія, радянська історія, дослідження комунізму й сталінізму та геноциду".

Першу сесію розпочав Андреа Ґраціозі (Неапольський університет, Італія), який у маштабній і проникливій доповіді говорив про голод у контексті радянської історії; дискутантом виступив Дейвид Марплз (Альбертський університет, Канада). Пояснюючи, що складно було б перебільшувати вплив Голодомору на радянську історію, проф. А. Ґраціозі зокрема сказав: „Що означає для держави й режиму влаштувати геноцид (а у випадку СРСР, можливо й кілька), прихований у минулому, а для „системи" – а це була особлива соціяльна й економічна система – постати з геноцидної конфронтації з більшістю свого населення?".

Д-р Марплз визнав переконливість точки зору доповідача, але закинув йому занадто широкий підхід до проблеми та торкнувся кількох пунктів дискусії.

Виступаючи через скайп, Франсуаза Том (Сорбонський університет, Париж) вказала на головну ролю Йосифа Сталіна в організуванні Голодомору. На її думку, Й. Сталін навмисно спровокував кризу колективізації, провівши паралелю з подіями під час „великого стрибка" в Китаї. Дискутант Марк вон Гаґен (Арізонський університет, США) із застереженням поставився до такої всюдисущої влади і впливу Й. Сталіна. Він сказав, що було б корисним влаштування сесії про голод у порівняльній перспективі, та порушив питання колоніяльних стосунків в організуванні голоду.

Норман Наймарк (Стенфордський університет, США) представив Голодомор як геноцид, посилаючись на працю і погляди Рафаєля Лемкіна, який ввів в обіг термін „геноцид". Він зарторкнув низку ключових питань, що стосуються масового винищення українців голодом: Голодомор як приклад студії про комуністичний і сталінський геноцид; Голодомор як приклад використання їжі як зброї; проблематичність „визначення геноциду винятково на основі етнічних і національних ознак"; та важливе питання наміру, яке можна застосувати на підставі фактів, „навіть якщо пов'язаність керівної верхівки неможливо встановити".

Дискутант Дуґлас Ірвін (Ратґерський університет, США) побачив іронію в тому, що, хоча концептуалізація ідеї геноциду Р. Лемкіна випливала з його ознайомлення з національною політикою СРСР та Голодомору в Україні, дискурс Голодомору був великою мірою марґіналізований внаслідок зусиль Радянського Союзу „стерти" свої злочини перед формальним визнанням.

Другий день конференції почався з висту-

(Закінчення на стор. 5)

Роман Сербин (зліва) приймає від Франка Сисина нагороду за заслуги в дослідженні Голодомору. (Фото: КІУС)

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Перед виборами 15 грудня

КИЇВ. – 24 жовтня Центральна виборча комісія (ЦВК) провела жеребкування складу п'яти окружних виборчих комісій, які проведуть вибори народних депутатів в п'яти округах, де в 2012 році не вдалося встановити переможців. Абсолютну більшість місць в окружних комісіях отримали маловідомі партії, а до представників парляментських опозиційних партій жереб виявився не дуже прихильним. З 18 членів у кожному окружкомі партії „Свобода", УДАР та „Батьківщина" отримали тільки по одному представникові за обов'язковою парляментською квотою. Представник опозиції очолив тільки один 223-ий округ, а ще в чотирьох опозиція отримала посади заступників голови комісії. Парляментська опозиція також матиме одного секретаря комісії в 223-му виборчому окрузі. Найбільш вдалим жереб виявився для партій „Народна ініціятива", „Держава", „Райдуга", Молодіжна партія та „Єдина родина". В черкаському 194-му виборчому окрузі звільнили новопризначену голову окружкому Ольгу Козько, за головування якої в 2012 році не встановили переможця виборів. На виборах 2012 року О. Козько спочатку представляла Партію Реґіонів, проте стала головою комісії за квотою Союзу анархістів України. За результатами голосування опозиційний політик Микола Булатецький набирав майже на 12 тис. голосів більше від Валентини Жуковської з Партії Реґіонів, проте О. Козько відмовилася встановлювати результати виборів. *(Бі-Бі-Сі)*

П. Лапшина ув'язнено назавжди

ЛОНДОН. – Українського аспіранта Павла Лапшина у Великоританії засудили 26 жовтня до довічного ув'язнення, з мінімальним терміном за ґратами 40 років, за вбивство та здійснення вибухів у мечетях. П. Лапшин зізнався у вбивстві та підготуванні терактів біля мечетей. 25-річний П. Лапшин, аспірант з Дніпропетровська, у квітні приїхав на стажування до британської компанії „Delcam" у Бірмінґгемі. 29 квітня він вбив ударами ножа в спину пенсіонера Мохамеда Саліма. Також П. Лапшин зізнався у виготовленні вибухових пристроїв і бомбових нападах на три мечеті у графстві Західний Мідлендз. Внаслідок вибухів ніхто не постраждав. П. Лапшина затримали 18 липня. *(Бі-Бі-Сі)*

Якщо В. Кличко стане президентом

КИЇВ. – 24 жовтня Віталій Кличко оголосив з трибуни Верховної Ради про свій намір кандидувати на пост президента. 25 жовтня розповів в інтерв'ю Бі-Бі-Сі, яким він бачить 2015 рік, якою буде його перевиборна тактика та як він вестиме кампанію. Про майбутнє України він зокрема сказав: „В 1991 році валовий продукт України був утричі більший, ніж в Польщі. Пройшло 20 років. Якщо хтось сьогодні поїде до Польщі, то побачить, що вона не сильно відрізняється від Німеччини: сучасні дороги, сучасна інфраструктура, нормальні доходи на душу населення. І доходи на душу населення у багато разів більші, ніж в Україні. І в порівнянні з 1991 роком Польща зробила великі кроки. Чому? Тому що вибрала європейський вектор розвитку. І цього ж прагнемо ми. І Польща – не єдиний приклад. Угорщина, Словаччина, Чехія – багато країн, які мали ті ж самі умови, коли Радянський Союз перестав існувати". *(Бі-Бі-Сі)*

Теленаступ на Україну

МОСКВА. – Телеканал „Росія 24" 28 жовтня розпочав проєкт „Розлучення по-українськи", присвячений наслідкам підписання Україною угоди про асоціяцію з Евросоюзом. У вступному слові ведуча окреслює головний зміст програми: „Депресивна економіка, упущена модернізація і промисловий спад – поточний стан економіки України". У програмі йдеться про „рецесію економіки", „чорну фінансову пляму від Евро-2012" та невтішні прогнози Міжнародного валютного фонду щодо внутрішнього валового продукту України. *(„Українська правда")*

„Евронаступ" розпочав кампанію на підтримку еврореферендуму

Всеукраїнська громадянська кампанія „Евронаступ" разом з іншими громадськими організаціями підтримала ініціятиву Сергія Бондарчука – представника Національного круглого столу „Порозуміння заради европейського майбутнього" і розпочала підготування до проведення мобілізаційної кампанії на підтримку референдуму, який надасть леґітимности евроінтеґраційному курсу. Нижче вміщено повідомлення про хід кампанії.

ЗАПОРІЖЖЯ

17 жовтня Інститут світової політики (ІСП) за підтримки Міжнародного фонду „Відродження" та реґіонального партнера заходу – Всеукраїнської громадянської кампанії „Евронаступ" провели у місті „Вуличний евроуніверситет".

Захід розпочався з офіційного відкриття виставки карикатур, присвячених перевагам европейської інтеґрації, що відбулася за участи Посла Великої Британії Саймона Сміта, директора ІСП Олена Гетьманчук, першого заступника директора ІСП Сергія Солодкого та координатора кампанії „Евронаступ" у Запоріжжі Дмитра Харькова.

Пізніше Посол С. Сміт провів лекцію про переваги евроінтеґраційного курсу та відповів на запитання присутніх студентів та журналістів.

Посол Великої Британії Саймон Сміт.

ЛУГАНСЬК

Близько 200 осіб 23 жовтня вийшли на віче, щоб підтримати ідею проведення референдуму з евроінтеґрації.

Координатор Всеукраїнської громадянської кампанії „Евронаступ" у Луганську Олександер Никоноров заявив: „Так само, як ми підтвердили проголошення Незалежности у грудні 1991 року, ми маємо закріпити наші евроінтеґраційні прагнення. Саме референдум доведе усьому світові, що Україна – це незалежна европейська держава".

Він також наголосив, що референдум має відбутися за новим, демократичним законом, який пройде схвалення Венеціянської комісії.

Наразі „Евронаступ" готує збір підписів на підтримку еврореферендуму та нового закону.

Прес-служба кампанії „Евронаступ"

Віче „Евронаступу" в Луганську. (Фото: „Евронаступ")

У Лебедині увічнили пам'ять закатованих мазепинців

Сергій Горицвіт

ЛЕБЕДИН, Сумська область. – Майже всі мешканці міста зібралися 20 жовтня біля меморіялу „Козацька могила". Тут були й ініціятори його спорудження, які впродовж 20 літ не втрачали надію на відкриття цього пам'ятника, молодь, представники українського козацтва. Панахиду за полеглими козаками відслужив благочинний Лебединського району о. Миколай. Учасників привітали міський голова Анатолій Троян та голова районної ради Олексій Гордіяш. Вони зазначили, що саме завдяки краєзнавцям та історикам – почесному громадянинові Лебедина Борисові Ткаченкові, поетові Анатолієві Удодові, отаманові Сумського козачого полку генерал-осавулові Михайлові Безуглому, директорові Товариства „Крук" Валерієві Чалому було зведено цей меморіал.

(Закінчення на стор. 3)

Відкриття меморіялу „Козацька могила". (Фото: lebedyn.info)

СЛОВО З ПРИВОДУ

Пігмей проти велета

Петро Часто

Минулого тижня у Віденському університеті відбулася конференція задля „наукового" з'ясування, чи був Іван Франко антисемітом і чи доцільно зберігати на фасадній стіні цього навчального закладу пам'ятну дошку на його честь, а також і скульптурне погруддя поета в центрі австрійської столиці. Висліди обговорення ще не оприлюднені, але, щонайменше, саме звертання до такої „науки" дуже дивне, як на давній і славний на всю Европу університет. Чи це не початок негарного споззання в заполітизованість, напрям якої і цілі визначатимуть кулуарні лобісти, як це діється у парляментах навіть демократичних держав?

Не чекаючи на конференцію і її висновки, австрійський тижневик „Profil" надрукував статтю під назвою „Жиди, кровопивці", в якій, нічого не засумнівавшись, назвав І. Франка антисемітом.

Невдовзі виявилось, чиї вуха стирчать з наміру в черговий раз затаврувати усіх українців як антисемітів. Саме усіх, бо коли один з найбільших наших поетів – антисеміт, то ми ними є саме за тією логікою, що для нас він – один з найбільших, іншими словами – один з найближчих нам за духом і одним з найдорожчих за творчою спадщиною. Саме таким І. Франко був, є і залишиться навік, доки на світі житиме бодай один свідомий українець.

А здійняв у Відні цю брудну хвилю колишній еміґрант з Одеси Еміль Лянґерман, переклавши німецькою мовою з Франкової повісти „Борислав сміється" і подавши до віденського маґістрату ті уривки, котрі нібито засвідчують антисемітизм автора.

Про І. Франка вже написано сотні книжок і ще сотні буде написано, бо він, як і Тарас Шевченко, – світове явище. На початку 1960-их років в Тель-Авіві навіть вийшла книжка „Іван Франко – еврей". Вже ж яка багатюща еврейська культура, а й вона визнала українського Великого Каменяра генієм і тому схотіла привласнити його – на тій підставі, що він володів староєврейською мовою і написав шедевр з еврейської історії – поему „Мойсей".

Навіть ця одна поема каже нам, чим була для І. Франка вірність життю і життєвій правді. Ця вірність означала щось набагато більше, ніж естетичні критерії літературної творчости. Життева правда була релігією І. Франка. Він усе своє життя чув її голос. „Знов кличеш ти мене, моя богине..." – і вся його праця має ознаку жертовного служіння правді, бо „...література так, як і наука сьогочасна, повинна бути робітницею на полі люського поступу... Вона громадить і описує факти щоденного життя, вважаючи тільки на правду, не на естетичні правила... вона вказує хиби суспільного устрою там, де не все може добратися наука...."

Життя, а не наука, звело І. Франка з еврейським світом – починаючи від дитинства, коли він товаришував зі своїми еврейськими однолітками і вивчив їхню мову, щодня бував у їхніх родинах, бачив і розумів, як і чим вони живуть.

У спогаді „Мої жидівські знайомі" І. Франко засвідчує глибоку інакшість порядків і самої атмосфери в еврейській сімї, „...де батько знаходився в значно ближчих, інтимніших відносинах зі своїми синами та всіма іншими членами родини. Він був начебто старший брат, у справах, стремліннях і плянах якого так чи інакше брали участь всі члени родини. Щось тепле проймало мене від тих щоденних сцен, свідком яких я був. У глибині душі я порівнював їх до подібних подій в селянській родині, відчуваючи, що зіткнувся тут з чимось значно вищим, якимсь типом давньої культури...".

Певна річ, його уважні до людського світу очі не могли водночас не бачити правди трагічного соціяльного розшарування й серед еврейства: на одному березі – Герман Ґольдкремер з повісті „Боа Констріктор", з його вульґарним дарвінізмом, на протилежнпому – Йосько Штерн в оповіданні „До світла" – той поскрибований арендарем Мошком, страхітливо обездолений „збагаченим юдеєм" еврейський юнак, що життям заплатив за свій потяг до світла знань, і про якого арештант-українець каже: „Ніколи ще не бачив я хлопця, котрий би так гаряче брався до книжки".

На одному боці соціяльної прірви – Леон Ґамершляґ з повісти „Борислав сміється", на другому – Сурка, добра душа, чисте дівоче й материнське серце, „еврейська Катерина" з поеми І. Франка „Сурка".

Великий поет карався кожним гнітом, справедливість мав одну на всіх людей, свободи бажав як для рідної України, так і для евреїв, а свободу розумів так, що й сьогодні до цього розуміння годі щось додати: „Свобода – не готовий печений хліб, який можна краяти й їсти; свобода – це школа, в якій люди вчаться жити по-людськи...".

Івана Франка не потрібно захищати ні від кого, бо він надійно захищений правдою.

Все ж годі позбутися враження, що й ця брудненько-підленька спроба віденського українофоба в тяжкий для України і української справи період перед підписанням Угоди про асоціяцію з Европейським союзом чиниться не випадково...

В пам'ять Хариті Кононенко

Євген Цимбалюк

РІВНЕ. – Меморіяльну дошку Хариті Кононенко відкрито 14 жовтня на фасаді будинку, де під час Другої світової війни розташовувався комітет Українського Червоного Хреста, який вона очолювала.

Коли ж нацисти в 1942 році заборонили діяльність Українського Червоного Хреста, вона організувала та очолила „Суспільну опіку відділу охорони народного здоров'я", підтримувала тісний зв'язок з УПА, постачала повстанцям медикаменти, надавала необхідну медичну допомогу.

У жовтні 1943 року ґестапо заарештувало її і через кілька днів розстріляло.

Меморіяльна дошка Хариті Кононенко. (Фото: Євген Цимбалюк)

У Лебедині увічнили...

(Закінчення зі стор. 2)

У виконанні народного ансамблю прозвучали Державний славень та пісні українського козацтва.

Минуло 305 років відтоді, як гетьман війська запорозького і голова козацької держави на Лівобережній і всій Наддніпрянській Україні Іван Мазепа виступив з своїм військом проти московського царя Петра І, ставши на бік шведів під час Північної війни. Але вони зазнали поразки у битві під Полтавою.

Московське військо скоїло розправу з мазепинцями у Лебедині. Від 25 листопада по 26 грудня 1708 року тут було страчено близько 900 прибічників гетьмана. У 1993 році на місці їхнього поховання була насипана символічна „Козацька могила". Але місцеві краєзнавці, історики й просвітяни мріяли про спорудження тут справжнього меморіялу.

На народні гроші було замовлено й виготовлено кам'яний хрест, який з 2006 року зберігався у місцевого краєзнавця Б. Ткаченка. Цього року за підтримки приватного підприємця В. Чалого та міської влади, в парку пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років було насипано курган, на якому встановлено кам'яний хрест та невеличку каплицю з образом Пресвятої Богородиці.

УКРАЇНА ЗА ТИЖДЕНЬ

Незгоди між міністрами

РОСТОВ-на-Дону. – Міністер закордонних справ Росії Сергій Лавров сказав 28 жовтня на засіданні російсько-українського підкомітету з міжнародної співпраці, що громадяни Росії та України повинні їздити одне до одного за закордонними пашпортами. С. Лавров, розповідаючи про економічні наслідки підписання Угоди з Европейським союзом, повідомив, що українські товари втратять пільги, передбачені договором про зону вільної торгівлі Співдружности незалежних держав. Міністер закордонних справ України Леонід Кожара висловив стурбованість заявою С. Лаврова. „Може, це і нормально, але нам потрібен перехідний період, щоб громадяни змогли отримати закордонні пашпорти", – сказав Л. Кожара. Щодо торгівлі він сказав, що Росія та Україна мають вести консультації та шукати оптимальну модель співпраці після підписання Угоди. Л. Кожара на зустрічі також вчергове нагадав Росії про українських громадян, затриманих у Росії. Мова іде про рибалку Олександра Федоровича, затриманому в Азовському морі, та куховара судна „Greenpeace" Руслана Якушева. „Ми будемо виступати за те, щоб цих громадян повернули в Україну", – заявив Л. Кожара. *(Бі-Бі-Сі)*

Українська економіка піднялася

КИЇВ. – За минулий рік Україна піднялася на 28 позицій в оцінці легкости ведення підприємництва, яку визначає Світовий банк. 29 жовтня у щорічному дослідженні банк повідомив, що тепер Україна посідає 112-ту позицію з 189-ти досліджених економік. Покращення найбільшою мірою відбулося завдяки реформам у сфері дереґуляції у будівництві, реєстрації власности і доступу до кредитування. Місце України тепер – між Ліваном і Папуа-Новою Ґвінеєю. Водночас у Світовому банку наголосили, що за п'ятьма показниками з 10, згідно з якими укладається оцінка, Україна досі має великі проблеми і перебуває в кінці списку. Зокрема особливо проблематичними експерти називають захист інвесторів, сплату податків, ведення міжнародної торгівлі, а також витрати на підключення до енерґомережі. *(Бі-Бі-Сі)*

Смертність вища, ніж у Европі

КИЇВ. – В Україні від інсультів помирають удвічі частіше, ніж у Західній Европі. Про це заявив 29 жовтня старший науковий співробітник відділу симптоматичних гіпертензій Інституту кардіології ім. Миколи Стражеска Володимир Граніч. У Всесвітній день боротьби з цією недугою він зазначив, що на інсульт могли б хворіти значне менше українців, якби дбали про своє здоров'я. Щороку в Україні інсульт вражає понад 100 тис. людей, 40 відс. з них помирають протягом першого року. Дві третини усіх смертей в Україні спричинені серцево-судинними захворюваннями, зокрема інсультами. І ця тенденція практично не міняється з року в рік. Елементи стандартизованого лікування інсульту на різних його стадіях у неврологічних відділеннях, у кардіологічних відділеннях на рівні держави не ухвалені й не втілені. Дуже багато розбіжностей існує у веденні інсультних хворих на ранніх стадіях, величезні і невиправдані розбіжності існують у реабілітації хворих. *(Радіо „Свобода")*

Росія заборонила імпорт вагонів

КИЇВ. – Росія заборонила від 2 до 15 жовтня імпорт вагонів з заводів „Азовзагалмаш", „Дніпровагонмаш" Крюківського вагонзаводу, на які припадає 80 відс. українського виробництва. У минулому році продаж вагонів принесла Україні 2.3 млрд. дол., або 13 відс. річного експорту до Росії, за вісім місяців цього року – ще 1.2 млрд. дол. Очікувані втрати українських заводів від нинішніх заборон – не менше 50 млн. дол. на місяць. Росія називає причиною заборони надлишком вагонів. Російський ринок – найбільший для України. Минулого року в Росію продали 33 тис. вантажних вагонів і цистерн – 60 відс. всього експорту цієї продукції за кордон. *(„Українська правда")*

АМЕРИКА І СВІТ

Американці – проти шпигунства

ВАШІНҐТОН. – 27 жовтня у столиці відбулися масові протести і віче під гаслами „Припиніть за нами стежити!", „Ні – масовому шпигунству!". Віче організував Американський союз захисту свобод та інші правозахисні рухи. Вітання учасникам цих акцій передав колишній контрактник Аґентства національної безпеки Едвард Сновден, який дістав політичний притулок в Росії – після того, як викрав у США таємну державну інформацію. Протести були присвячені 12-ій річниці Закону про патріотизм, схваленого Конґресом після терористичних нападів 11 вересня 2001 року. Цей закон, вважають правозахисники, відкрив шлях до обмеження громадянських прав і свобод американців. *(„Голос Америки")*

Німеччина ображається на США

ВАШІНҐТОН. – 27 жовтня офіційний представник Білого Дому Джей Карні, у відповідь на звинувачення з боку Німеччини, нібито американські спецслужби прослуховували телефонні розмови Канцлера Ангели Меркель, запевнив, що це неправда. Тим часом берлінська газета „Білд ам Зонтаґ" стверджує, нібито керівник Аґентства національної безпеки США Кейт Александер ще в 2010 році особисто доповідав Президентові Баракові Обамі, що здійснюється прослуховування державних осіб Німеччини, і Б. Обама, мовляв, не зупинив цього. Німецький Міністер закордонних справ Ганс-Петер Фрідріх заявив з цього приводу: „Якщо американці прослуховували мобільні телефони в Німеччині, це означає порушення німецького законодавства на німецькій території. Це злочин, і винні у ньому повинні бути притягнені до відповідальности". *(„Кореспондент")*

Задля зменшення шкоди

ВАШІНҐТОН. – 25 жовтня газета „Вашінґтон Пост" повідомила, що американські офіційні особи попередили розвідувальні установи декількох країн, що документи, викрадені колишнім контрактником Аґентства національної безпеки США Едвардом Сновденом, засвідчують подробиці таємної співпраці спецслужб тих країн з Вашінґтоном. Газета пише, що в десятках тисяч документів, нелеґально зібраних Е. Сновденом, містяться таємні документи про розвідувальні програми щодо Ірану, Росії і Китаю. Газета підкреслює, що цей процес повідомлення чужоземних урядів збігся у часі з ґльобальним обуренням з приводу інформації, що США прослуховували телефонні розмови 35 світових провідників. *(„Голос Америки")*

ООН хоче унеможливити шпигунство

НЮ-ЙОРК. – Станом на 26 жовтня вже 21 країна взяла участь в обговоренні проєкту резолюції Організації Об'єднаних Націй, спрямованої проти електронного шпигунства з боку США. Проєкт запропонували Німеччина і Бразилія. Резолюція передбачає, що на інтернет повинна поширюватися заборона на втручання у приватне життя, котра міститься в 170-ій статті Міжнародного пакту про політичні та громадянські права. Цей пакт Генеральна Асамблея ООН схвалила ще в 1966 році. У проєкті нема жодної згадки про Едварда Сновдена і його викриття шпигунства з боку США. Плянується, що проєкт резолюції буде поданий на голосування в Комітет ООН з прав людини ще до кінця року *(„Кореспондент")*

Безробіття зменшилося

ВАШІНҐТОН. – 24 жовтня Білий Дім оприлюднив дані щодо ринку праці США за вересень. Отже, за звітний період з'явилося 148 тис. нових місць праці, хоч передбачалося 180 тис. Певний неґативний вплив тут мало тимчасове закриття уряду. Все ж в цілому рівень безробіття в країні знизився до 7.2 відс. Це найнижчий показник за майже п'ять останніх років. Разом з тим, економісти остерігають, що значного збільшення кількости місць праці не варто очікувати, оскільки працедавці будуть тривалий час пристосовуватися до реформи системи охорони здоров'я. *(„Голос Америки")*

ТОЧКА ЗОРУ

Пристрасті навколо „благодійництва"

Аскольд Лозинський

Благодійний вчинок відомого українського олігарха Дмитра Фірташа, який пожертвував 2.5 млн. дол. на спорудження пам'ятника жертвам Голодомору у Вашінґтоні, викликав пристрасну дискусію між двома таборами, які представляють дуже відмінні точки зору. Сама по собі дискусія легким чином принесла жертводавцеві популярність, адже для неукраїнського світу і для майбутніх поколінь факт залишиться фактом: Д. Фірташ збудував пам'ятник жертвам Голодомору у Вашінґтоні. Отже, користь для благодійника з цього приводу однозначна.

Та водночас є й користь для практичного втілення гідного пляну вшанувати пам'ять жертв Голодомору у столиці найважливішої, під оглядом політичного впливу, держави в світі. Цю користь з ентузіязмом, іноді наївним, сприйняла певна частина громади, зокрема ті її члени, які займалися цією ж справою в рамках Українського Конґресового Комітету Америки (УККА) чи Крайового комітету будови. Дехто з них готовий був вихвалювати під небеса не тільки жертводавця, але й заодно – Президента Віктора Януковича, мовляв, без Д. Фірташа та В. Януковича це діло не пішло б.

З протилежної сторони почулися лайки на адресу УККА та Крайового комітету будови меморіялу у Вашінґтоні, мовляв, чому комітет прийняв брудні гроші Д. Фірташа? Адже ж ці гроші заплямлюють чисту пам'ять жертв Голодомору. Невже ж не можна було зібрати потрібні фонди в громаді або подбати, щоб вони були виділені з державного бюджету України?

Цікавим, одначе, є те, що ніде в арґументації цієї критичної сторони немає заклику повернути гроші...

Нові прихильники Д. Фірташа перед нападами на їхню арґументацію зайняли „макіявелівську" поставу: мовляв, мета виправдує засоби. При цьому вони покликались на приклад Українського Католицького Університету, який прийняв гроші від Д. Фірташа раніше, вказуючи, скільки добра це принесло і ще принесе для розвитку української науки.

Відбиваючись від нападів, прихильники вчинку Д. Фірташа також покликалася на історію США XIX-XX ст., коли особи, які заробили великі маєтки темними (неетичними) або прямо бандитськими способами, тими маєтками пізніше розпорядилися так, що здійснили чимало доброго, наприклад – родини Карнеґів, Мелонів, Рокефелерів, Кенеді та інших.

Щось подібне і з Д. Фірташем: заробив у невиразний спосіб (неетичний), а то й протизаконний, мільярд, віддав на добродійні цілі кілька мільйонів, і вже не анонімно, а з великим розголосом, і в момент ока перетворився у великого мецената, ледве не героя.

Не маю бажання входити у цю дискусію глибше. Хотів би, щоб вона взагалі припинилася. Але питання важливе не незручною присутністю в ньому Д. Фірташа, а конечною метою спорудити пам'ятник жертвам Голодомору у Вашінґтоні.

Моє бачення дуже просте. Ухвалений Конґресом США і підписаний ще Президентом Джорджем Бушем закон виділив місце у Вашінґтоні, щоб Україна мала змогу спорудити Меморіял жертвам Голодомору-геноциду 1932-1933 років. Йшлося не про вузьку українську громаду США – йшлося про можливість для Української держави. Справа затягнулась. Наданої Америкою можливости не використали ні Віктор Ющенко ні В. Янукович. Треба було „чорта", щоб у цьому допоміг. „Чорт" зробив це не тому, що раптом перетворився в ангела, а задля власної користи. Але коли б не вдалося Меморіял Голодомору відкрити у Вашінґтоні, великий сором був би для Української держави, яку у 2005-2010 роках представляв В. Ющенко, а від 2010 року дотепер – В. Янукович. Один і другий міг знайти у бюджеті потрібні фонди, один і другий міг ужити навіть власні гроші, бо вони, всі знаємо, трохи власні, а трохи привласнені, насправді – народні.

Отже, неуспіх з Меморіялом у Вашінґтоні ліг би новою плямою на українських олігархах, включно з В. Ющенком і В. Януковичем. З того олігархічного-політичного кола складність ситуації досить вчасно зрозуміла Ганна Герман. Саме вона переконала В. Януковича і Д. Фірташа, що треба негайно діяти. Від кого гроші прийшли – не суттєве. Вони ті гроші – народні.

Отож нехай нам здається, що Д. Фірташ зі свого великого, неправедним чином набутого маєтку віддав Україні 2.5 млн. дол., а Україна ці гроші передала на спорудження Меморіялу жертвам Голодомору. Ці гроші були брудними в руках Д. Фірташа, вони очистилися, коли їх було повернено українському народові, щоб вшанувати загиблих предків.

Ню-Йорк

НА ТЕМУ ДНЯ

Як реґіонали бльокують опозицію

Світлана Орел

КІРОВОГРАД. – „Мені соромно, що ми повірили Партії Реґіонів", – говорить депутат міської ради Лариса Онул. Нещодавно вона очолила фракцію партії УДАР у міській раді. І отримує тепер удари в підприємництво та власну репутацію.

Микола та Лариса Онули організували і поставили на тверду основу підприємства у сфері будивництва, сільського господарства, обслуговування, торгівлі.

Найпомітнішим їхнім проєктом став кіровоградський дендропарк. За кілька років занедбаний і засмічений масив вони перетворили у комфортний центр дозвілля. Сучасні атракціони, затишні алейки, різноманітні кав'ярні, танцювальні майданчики, місця для відпочинку малюків, а навесні – тисячі сортів тюльпанів, інших квітів, які буяють тут до пізньої осені. На підході – будівництво аквапарку.

Усе це дуже подобалось владній Партії Реґіонів, доки Онули йшли у руслі її політики. Але минулої осені, якраз напередодні парляментських виборів, Онули виступили проти партії. Однією з причин бунту стало те, що влада при спорудженні першого в Україні перенатального центру, який облаштовувала їхня фірма, не розрахувалася за виконані роботи, а податкова виставила великі суми кари, на їхню думку, абсолютно незаконно. Тож Онули й згуртували незадоволених тиском влади підприємців, організували звернення до керівництва держави та правоохоронних органів і демонстративно вийшли з Партії Реґіонів, та з відповідних фракцій. Микола Онул – депутат обласної ради, а Лариса – міської.

На сесію обласної ради примчали колишній очільник области Сергій Ларін (нині – заступник керівника адміністрації Президента) та його вихованець Олександер Шаталов. Було швидко і з порушеннями закону знято з роботи директора парку Віталія Бєлова і призначено іншого. На підприємствах Онулів відразу з'явились представники контролюючих органів. Пожежники приписали закрити три крупні торгівельні центри. Центри не закрили, бо підприємці зібрали понад 300 підписів протесту. У місті з'явились листівки „Кіровоградські бандити вступають в УДАР!".

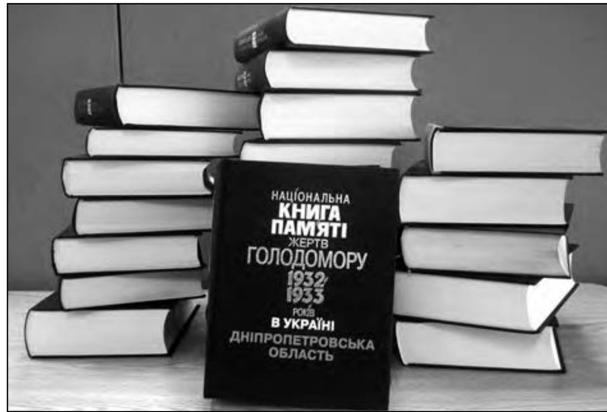
Партія Реґіонів тривожиться, що УДАР може перетворитися на серйозну опозиційну потугу, бо за Онулами можуть потягнутися й інші підприємці, і тоді опозиція в Кіровограді набере сили.

ДО 80-річчя ГОЛОДОМОРУ-ГЕНОЦИДУ В УКРАЇНІ

Національна книга пам'яті жертв Голодомору потребує завершення

Оксана Закидальська

ТОРОНТО. – Національна книга пам'яті жертв Голодомору 1932-1933 років в Україні видана у 2008 році на замовлення Українського інституту національної пам'яті і є важливим результатом дослідження причин та обставин Голодомору-геноциду. В той час головою цього інституту був відомий вчений-фізик, академік Ігор Юхновський, а Президентом України – Віктор Ющенко.

Книга складається з 19 томів: 17 томів стосуються областей східної, південної і центральної частин України, один том – міста Києва, ще один –загальноукраїнський том. Над томами працювали обласні архівні і наукові організації за наступною схемою: джерела до вивчення Голодомору (наприклад, книги реєстрації смертей за 1930-1935 роки і різні документи); мартиролог – поіменний список жертв; витяги зі свідчень очевидців.

Загальнонаціональний том включає розділи: „Як це було", в якому проаналізовано історичні та правові аспекти Голодомору; „Територія Голодомору", де наведено докази, що від Голодомору постраждали всі реґіони тодішньої УРСР; „Реєстр документів" з тематики Голодомору, з зазначенням архівів та інтернет-ресурсів; „Хроніка Голодомору" з поденним описом подій від осені 1932-го до літа 1933 року в Україні; „Вибрана бібліографія" з тематики Голодомору; фотодокументи.

Український Дослідно-Документаційний Центр (УКДДЦ) в Торонто одержав повний комплект цього надзвичайно цінного видання від Музею пам'яті Голодоморів в Києві. Всі томи будуть представлені на виставці, присвяченій вашнуванню пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932-1933 років в Україні, яка діятиме в Торонто від 18 до 24 листопада, щодня від 10-ої до ранку до 5-ої год. по полудні, в приміщенні УКДДЦ (Інститут св. Володимира, 620 Spadina Ave. Toronto. www.ucrdc.ca).

Створення книги не є завершеним. До неї включено тільки 882,510 імен, тобто далеко не всіх жертв. Встановлено тільки 13 тис. населених пунктів, що постраждали в роки Голодомору. І ще не знати, чи ця важлива праця дістане відповідне завершення.

Український інститут національної пам'яті ліквідовано 9 грудня 2010 року, коли до влади в Україні прийшла Партія Реґіонів. Президент Віктор Янукович доручив перетворити Український інститут національної пам'яті на науково-дослідну бюджетну установу при Кабінеті міністрів. В лютому 2011 року новим головою Інституту Президент В. Янкович призначив представника Комуністичної партії Валерія Солдатенка – колишнього завідувача відділення при Інституті політичних досліджень Компартії України.

Запрошуємо усіх українців відвідати виставку „Національної книги пам'яті жертв Голодомору". Наразі всі томи Книги поміщені на сайті Меморіялу пам'яті жертв голодоморів в Україні: http://memorialholodomors.org.ua.

Триває всебічне...

(Закінчення зі стор. 1)

пу д-ра Ольги Андрієвської (Трентський університет, Канада), яка представила широкий огляд Голодомору в контексті української історії. Вона закликала дослідити свідчення людей, які постраждали від Голодомору, зокрема залучивши крайову й соціяльну історію. Вона також відзначила, до якої міри Голодомор став поворотним моментом в українській історії, „кінцем суспільного ладу..., який проіснував, звичайно, з деякими змінами, із XVII ст.".

Дискутант Сергій Плохій погодився з О. Андрієвською, що Голодомор спричинив епохальну зміну в українській історії внаслідок знищення селянства як соціяльної групи.

Станіслав Кульчицький (Національна Академія Наук України) розпочав останню сесію про Голодомор і комунізм з аналізи окремих досліджень про Голодомор в Україні і питання геноциду та детальніше зупинився над тим, як голод у різних частинах СРСР став в Україні масовим Голодомором. На закінчення він розглянув колективізацію і голод у світлі комуністичної теорії, ленінської практики та спроб Й. Сталіна реалізувати комуністичну програму.

У своїх коментарях дискусант Людмила Гриневич (Національна Академія Наук України) порушила питання колоніяльного статусу України в Радянському Союзі, вказуючи на ролю України в радянській економіці як житниці, та заявила, що дослідження на цю тему допоможуть зрозуміти цей важливий аспект Голодомору.

Після сесійної частини Роман Сербин (Квебецький університет, Монреаль) виступив з доповіддю про голод як частину ширшого геноцидного наступу на український народ, цитуючи Р. Лемкіна: „Такими були головні кроки систематичного нищення української нації, її поступового поглинання новою радянською нацією. Варто зазначити, що спроби цілковитого знищення українців, як-от німці чинили з євреями, не було. І тим не менше, якщо радянська програма досягне успіху, якщо інтеліґенцію, священиків і селян вдасться ліквідувати, Україна загине так само, наче було б убито усіх без винятку українців, бо вона втратить ту частину народу, що зберігала і розвивала її культуру, її вірування, її об'єднувальні ідеї, які прокладали їй шлях і давали їй душу, тобто зробили її нацією, а не просто населенням".

Після виступу д-ра Р. Сербина слово взяв президент Конґресу українців Канади Павло Ґрод, який розповів про відданість і активність доповідача у вивченні Голодомору в Канаді. Потім Ф. Сисин від імені Центру вручив д-ру Р. Сербинові нагороду – репродукцію пам'ятника, що стоїть біля входу до музею Голодомору в Києві – за заслуги в його діяльності.

Відтак голова Центру подякував усім, хто допомагав в організуванні конференції, насамперед – виконавчому директорові консорціюму Марті Базюк та співдиректорові дослідницького компоненту Андрієві Макухові.

Відрадно, що на конференції були присутні 18 аспірантів, докторантів і молодих науковців, які отримали стипендії Центру, щоб узяти участь у її роботі. Вони представляли різні наукові ділянки й реґіони, як-от Каліфорнія, Ню-Орлін, Україна й Казахстан.

Спонзорами конференції виступили Програма ім. Петра Яцика при Центрі европейських, російських та евразійських студій Торонтського університету, Українсько-канадський дослідно-документаційний центр та Інститут св. Володимира, а також Фонд катедр українознавства, Канадська фундація українських студій та Конґрес українців Канади. Науково-освітній центр з вивчення Голодомору заснований у січні 2013 року завдяки внескові від Фундації ім. родини Темертеїв.

Під час прийняття після конференції Луїс і Костянтин Темертеї були відзначені за свою щедрість у підтримці студій про Голодомор.

АМЕРИКА І СВІТ

Забагато бездомних дітей

ВАШІНҐТОН. – Дослідний центр, який фінансується Департаментом освіти США, повідомив 25 жовтня, що в 2011-2012 навчальному році в країні налічувалося майже 1.2 млн. бездомних учнів. Йдеться про дітей і підлітків з родин, котрі втратили житло. Багато з них навчаються у безплатних школах, навіть живучи у притулках, але при цьому не бажають ставати на облік. Крім того, бездомні батьки бояться, що від них можуть відібрати дітей. Ця проблема існує й у вищій школі. У нинішньому навчальному році понад 58 тис. вступників в університети і коледжі у своїх проханнях про отримання субсидій на навчання від федеральної влади вказали, що не мають житла. *(„Дзеркало тижня")*

В інтересах переговорів з Іраном

ВАШІНҐТОН. – Представник США на ядерних переговорах з Іраном Венді Шерман 25 жовтня закликала Конґрес відкласти будь-яке можливе рішення щодо застосування додаткових санкцій проти Ірану, хоч ще декілька тижнів тому вона сама звинувачувала Теґран у впертому замовчуванні іранської ядерної програми. В. Шерман повідомила, що в даний час представники адміністрації Президента Барака Обами ведуть переговори з законодавцями Сенату і Палати представників про відкладення будь-яких санкцій проти Ірану. Тим часом майже всі країни Заходу, а також Ізраїль, не сумніваються, що Іран працює над виготовленням ядерної зброї. *(„Голос Америки")*

Европа буде захищена

БУКАРЕШТ. – 28 жовтня в Румунії, на військовій базі в місті Девеселу, відбулася урочиста церемонія, присвячена початкові будівництва комплексу, котрий стане частиною европейської системи протиракетної оборони. На церемонії були присутні Президент країни Траян Бесеску, представник Департаменту оборони США Джеймс Мілер і заступник Генерального секретаря НАТО Александер Вершбоу. В Девеселу будуть встановлені три батареї з 24 ракетами-перехоплювачами. Комплекс буде готовий у 2015 році. НАТО запевняє, що ця система протиракетної оборони спрямована передусім на захист від загрози з боку Ірану і Північної Кореї, однак, Росія сприймає цей проєкт НАТО, як загрозу для власної безпеки і вимагає відповідних юридичних ґарантій. *(„Кореспондент")*

Грузія має нового президента

ТБІЛІСІ. – 27 жовтня у Грузії відбулися президентські вибори, на яких переміг однодумець Прем'єр-міністра Бідзіни Іванішвілі Георгій Марґвелашвілі. Він одержав щонайменше 67 відс. відсотків голосів виборців. Таким чином закінчилися 10 років президентства Михайла Саакашвілі, який, за грузинською конституцією, вже не мав права кандидувати на нову каденцію. Грузинська влада обіцяла зробити все можливе, щоб вибори були чесними та прозорими. Три провідні грузинські неурядові організації, які спостерігали за ходом виборів, заявили про те, що порушень на цих перегонах було на 80 відс. менше у порівнянні з парляментськими виборами 2012 року. Представники місії Організації з безпеки і співробітництва в Европі у Грузії назвали цю країну „яскравим прикладом мирного переходу влади в результаті виборів на пострадянському просторі". *(„Голос Америки")*

У Чехії перемогли соціял-демократи

ПРАГА. – 26 жовтня у Чехії відбулися вибори до нижньої палати парляменту, в яких перемогла Чеська соціял-демократична партія, здобувши 20.45 відс. голосів виборців. Громадська демократична партія і комуністи посіли друге і третє місця. Ці три головні партії контролюватимуть 111 місць у парляменті з 200 депутатів. Отож жодна з них не зможе самостійно зформувати уряд. Провідник соціял-демократів Богуслав Соботка заявив, що готовий домовлятися з усіма політичними силами, представники яких увійшли до парляменту. *(„Кореспондент")*

Музей Т. Шевченка – в небезпеці

Оскільки сьогоднішня влада в Україні високим авторитетом в суспільстві, м'яко сказавши, не користується, то сприймалися б логічними її намагання поліпшити загальну думку про себе бодай у тих випадках, де це можна здійснити під пристійним приводом, без жодних надзусиль і навіть за державний рахунок. Таким приводом мало б стати приготування до всенародного свята – 200-річчя від народження нашого великого Поета-пророка Тараса Шевченка. Ні, не стало, незважаючи на формальну запоруку успішного відзначення ювілею – Указ Президента Вікттора Януковича від 11 квітня 2011 року „Про додаткові заходи з підготування та відзначення 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка". В цьому документі виокремлювалася низка важливих передювілейних завдань, зокрема указ передбачав реставрацію Національного музею Т. Шевченка. Підкреслюємо – реставрацію, а не реконструкцію, тобто відновлення традиційного вигляду будинку та інтер'єру, а не його перебудову. Тим часом діється щось таке, що викликає обурення усієї культурної громадськости країни і знову зле свідчить про „реґіональну" владу як про силу, позбавлену естетичного почуття, мудрости і відповідальности.

Цими днями пошта принесла до нашої редакції адресоване Президентові Вікторові Януковичеві звернення великої групи письменників, мистців, артистів і громадських діячів – з того приводу, що ведеться саме реконструкція, а не реставрація Національного музею Т. Шевченка, реконструкція свавільна, не узгоджена ні з незалежними експертами, ні з громадськістю, ні зі здоровим глуздом. Властиво, будинок музею знищується: зруйнована стіна, виламані одні сходи, розбита ґранітна підлога навпроти головного входу, а сам вхід збираються замурувати. На музейному подвір'ї вирубано всі кущі й дерева, привезені з рідної землі поета, сокира не спинилася навіть перед шовковицею, котру привезли з Казахстану, з місця ув'язнення Т. Шевченка. Бо, бачте, потрібно більше місця для запроєктованого у цьому дворі ресторану та двох барів. Також без найменшої потреби запляновоаний злам перекриття – заради розміщення у цьому невисокому двоповерховому будинку двох ліфтів.

І ця привселюдна наруга стосується будинку, на стіні якого є чавунна таблиця з написом: „Охороняється державою. Пошкодженння карається законом". Залишається додати, що з дозволу влади цим відвертим пошкодженням керує архітектор Лариса Скорик – колишній сумновідомий реконструктор Канівського Національного музею-заповідника „Могила Т. Шевченка", котрій вдалося „змодернізувати" – аж до цілковитого спотворення – музейний комплекс, спроектований видатним українським архітектором Василем Кричевським.

В київських засобах масової інформації висловлюються небезпідставні побоювання, що не тільки саме приміщення, але й його експонати, зокрема оригінальні твори Т. Шевченка, можуть бути понищені, оскільки у будинку під час його перебудови нема відповідного огрівання, втрачено баланс між температурою і вологістю.

Також ходять чутки, що влада і її архітектурні прислужники, шукаючи собі виправдання, збираються змінити назву „Національний Музей Тараса Шевченка" на – „Шевченківський дім", тобто надати перебудованому комплексові якогось невизначеного статусу, котрий дозволить перетворити відомий на всю Україну музей у ресторанно-розваговий заклад.

Чи зреаґує В. Янукович на згадане звернення? Ще важливіше – щоб забрали рішуче слово найширші суспільні верстви. Аби, пишуть автори звернення, не вийшло як у Шевченковому вірші: „А ми дивились та мовчали, та мовчки чухали чуби...".

СВОБОДА

Пам'ятаймо про Україну!

Газета заснована у 1893 році **Видає Український Народний Союз**

Головний редактор: Рома Гадзевич
Редактори: Левко Хмельковський, Петро Часто

FOUNDED IN 1893
Svoboda (ISSN 0274-6964) is published weekly on Fridays by
the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280, Parsippany, NJ 07054

☎ (973) 292-9800 **E-mail:** svoboda@svoboda-news.com
Fax (973) 644-9510 **Website**: www.svoboda-news.com

Postmaster, send address changes to:
Svoboda, P. O. Box 280, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054

Передплата: $65.00 на рік, $40.00 на півроку.
Для членів УНСоюзу – $55.00 на рік, $35.00 на півроку.

Чеки і грошові перекази виставляти на „Svoboda".
Periodicals postage paid at Caldwell, NJ 07006 and additional mailing offices.

Адміністрація „СВОБОДИ"	
Адміністрація / Оголошення	Володимир Гончарик ☎ (973) 292-9800 x 3040 **Fax** (973) 644-9510 **E-mail** adukr@optonline.net
Передплата	Володимир Гончарик ☎ (973) 292-9800 x 3040 **E-mail** subscription@svoboda-news.com

ІСТОРІЯ

Петро Шелест любив Україну

Левко Хмельковський

19 травня 1972 року в московському Кремлі почалося пленарне засідання Центрального комітету Комуністичної партії Радянського Союзу. Заслухали дві доповіді і оголосили перерву. Генеральний секретар ЦК Леонід Брежнєв запросив першого секретаря ЦК Компартії України Петра Шелеста на конфіденційну розмову. Він сказав, що П. Шелест вже 10 років працює на цій відповідальній посаді, і настав час перевести його до Москви.

П. Шелест спершу навіть не зрозумів, про що йдеться. Українська РСР на той час посідала добре місце в СРСР, і це свідчило на користь її керівника. „Треба омолоджувати керівні кадри", – пояснив Л. Брежнєв. П. Шелест мав 64 роки, а Л. Брежнєв був старший від нього на два роки. П. Шелест сказав, що за віком він міг би просто вийти на пенсію, без переведення до Москви. Л. Брежнєв образився, бо це був натяк на його вік. „Ми не можемо тебе відпустити на пенсію!" – рішуче заявив він.

Увечорі скликали політичне бюро ЦК КПРС, і Л. Брежнєв повідомив, що П. Шелест переходить до Москви на посаду заступника голови Ради міністрів і має негайно виїхати з Києва.

За звичаями того часу довкола П. Шелеста відразу утворилася пустка, з ним боялися спілкуватися. До Києва П. Шелест і Володимир Щербицький, який мав замінити його на партійній посаді, поверталися різними літаками, на різні летовища. В. Щербицький в оточенні номенклятурної зграї партійних апаратників прилетів у престижний Бориспіль, П. Шелест – у провінційні Жуляни. З ним був тільки секретар ЦК з ідеології академік Федір Овчаренко.

23 травня до П. Шелеста зателефонував другий секретар ЦК Компартії України Іван Лутак і передав вказівку Москви – негайно виїхати з Києва.

В. Щербицький скликав політбюро ЦК КПУ і заявив: „В УРСР зросли націоналістичні тенденції, почалася боротьба проти русифікації, почулися заклики до зміни державного устрою, до самостійної України. Спостерігається перегляд минулого, вихваляння старовини, спроби реабілітувати Мазепу, а Богдана Хмельницького представити назадником". В. Щербицький засудив спроби викладати у вищих школах українською мовою, вести українською мовою коментарі футболу. „Це почалося після виступу П. Шелеста на з'їзді письменників „Берегти рідну українську мову".

Зняли з посади академіка Ф. Овчаренка, якого призначив П. Шелест замість явного українофоба Андрія Скаби.

Усі ці події мали свою передісторію. У Москві ще раніше звернули увагу на те, що П. Шелест не цурається рідної мови, навіть захищає її. Доноси з цього приводу не вщухали. У Москві дізналися, що П. Шелест звелів партійні гасла в людних місцях писати українською мовою, доповіді партійних і комсомольських працівників робити українською мовою. Він домагався, щоб Київській кіностудії дозволили зняти фільм „Тарас Бульба" українською мовою. Врешті він написав книжку „Україна наша радянська", яку негайно переклали російською мовою лише для вищих партійних керівників. Їхньому обуренню не було меж. Головний ідеолог партії Михайло Суслов викликав П. Шелеста до Москви і став докоряти, що той вихваляє запорозьких козаків, котрі вже давно стали анахронізмом. „Якби не козаки, то й тебе тут не було б, – зопалу відповів П. Шелест. – Вони грудьми закрили кордони від кочівників і турків! Ми повинні перед ними голови схилити!"

Керівник КҐБ Юрій Андропов особисто відвідав Україну, щоб вивчити позицію П. Шелеста, і почув від нього, що московський провід замість вирішення важливих питань влаштовує балаканину, „базар". Ю. Андропов виступив у Москві проти П. Шелеста. Він доповів, що в Українській РСР загострилася клясова боротьба, за кордон потрапляє небажана інформація, шириться самвидав. На його пропозицію до до Києва відрядили на посаду керівника КҐБ генерала Віталія Федорчука, відомого своєю лютістю у боротьбі з націоналізмом.

Одночасно проти П. Шелеста підпільно діяли і відверті вороги. Одним з них був „сторожовий пес ідеології" Валентин Маланчук, якого П. Шелест зняв з посади секретаря з питань ідеології Львівського обласного комітету партії. У Львові В. Маланчук розгорнув широку і жорстку кампанію проти усього українського, проти Церкви. Він пропонував замість Великодня запровадити День серпа і молота, замість Різдва – Вечір робітничої слави. До Москви він писав, що є непримиренним ворогом українського націоналізму, тому що боївка УПА вбила у 1945 році його батька Юхима, секретаря Лопатинського районного комітету партії.

Ледве зняли з посади П. Шелеста, як В. Маланчука призначили секретарем ЦК КПУ з ідеології. Він розгорнув хвилю репресій проти української інтеліґенції. Багато її передових представників опинилися у таборах, було припинено видання відразу 600 українських книг, заборонено українську мову у вищих школах. В. Маланчук вимагав від Москви рішучих кадрових змін у творчих організаціях України. Але цього було вже забагато: Москва остерігалася загострення ідеологічної боротьби, бо сталінські часи минули і революційні зміни назрівали. В. Маланчука зняли з посади. Олесь Гончар записав у щоденнику: „Щойно повернувся з ЦК. Полегшено зітхнув. Нарешті спекались цього невловного, як тарган, Маланчука-Мільтмана. Скільки зла він завдав нашій культурі!". Мільтман – це було родове прізвище Маланчуків в місті Проскурові, який тепер став Хмельницьким.

П. Шелест менше як рік працював на новій посаді у Москві, вийшов на пенсію. Л. Брежнєв просив його не їздити в Україну, але П. Шелест приїздив двічі – на похорон брата і на весілля сина Петра. П. Шелест помер у 1996 році і був похований спершу в Москві, потім перепохований, згідно з його заповітом, в Києві.

П. Шелест не був націоналістом, був вірним комуністичній ідеології, але відчував себе українцем і не приховував цього. І це відокремило його ім'я в історії від ворогів України.

З РЕДАКЦІЙНОЇ ПОШТИ

Це наше спільне свято

Хочу розповісти про Українську католицьку церкву св. Івана Хрестителя в Нюарку, Ню-Джерзі, де парохом є о. Леонід Мальков. 26 вересня у парафії відбувся вже 13-ий „Український фестиваль". Запрошуючи гостей на свято, парох сказав: „Ми любимо вас у нашій парафіяльній родині, тому кажемо: „Почувайтеся як вдома".

О 2-ій год. по полудні усі зібралися на церковному подвір'ї. Кожен радів зустрічі з давніми друзями та знайомими. Були й нові знайомства. На відкритій сцені ведуча Алекса Мілянич порадувала усіх виконавцями, в числі яких були гурти „Удеч" та „Обереги", танцювальний ансамбль „Іскра", Заслужений артист України Павло Доскоч, юні сумівці-танцюристи з „Dance Studio 22". Парох о. Л. Мальков радів за кожного, як батько у великій родині.

Під враженням фестивалю я написала вірш, який починається з таких рядків:

Парафіяльний фестиваль
З'єднав нас у родину.
Парафіяльний фестиваль
Покликав на гостину.
Наш український фестиваль –
Радости багато.
Наш український фестиваль –
Це наше спільне свято.

Леся-Марія Глушка,
Спрінґфілд, Ню-Джерзі

Октет має свій компакт-диск

27 вересня у „Свободі" було вміщено допис Вікторії Вітренко „Співає жіночий ансамбль „Making Waves" про популярний октет, утворений в Київському політехнічному інституті. Тим часом в житті ансамблю сталася ще одна новина: випущено компакт-диск „Making Waves Sing for Joy", на якому записані у виконанні октету пісні Миколи Леонтовича, Бориса Лятошинського, Василя Уманця, Володимира Стеценка, Євгена Козака, Ганни Гаврилець, Віктора Коломійця, Валерія Калістратова, Томаса Морлі, П'єра Пасеро, Рейчел Девон-Фоґарті, Ґенрі Мансіні та групи „The Beatles" в аранжуванні Віктора Гончаренка. Солістки Марина Веременко, Анна Шабан, Ірина Бондаренко. Диригент – Вікторія Вітренко.

Новий компакт-диск ансаблю „Making waves".

Варто зазначити, що на обкладинці подано оцінку ансамблю: „Вісім справжніх і приємних несподіванок" і вказано, що її вміщено 2013 року у „Свободі".

З питань придбання диску можна звернутися на адресу: Анна Шабан, вул. Авіоконструктора Антонова, 15, кв. 33, Київ, 03186 Ukraine. Електронна пошта: making.waves.sound@gmail.com.

Володимир Луців,
Лондон, Великобританія

Огляд листів: рядки про наше життя

Лідія Андрусишин з Мідл-Віладжу, Ню-Йорк, написала про зустріч колишніх учнів гімназій з Зальцбурґу та Мітенвальду, що відбулася 16-18 вересня на Союзівці. Звіт про цю подію був вміщений у „Свободі" 4 жовтня, але це число тижневика, мабуть, ще не дійшло до авторки листа. Вона зокрема тішиться, що колишні гімназисти зустрілися як одна родина.

Два листи надіслав **Юрій Кравчук** з Вільмінґтону, Делавер. У першому з них „Спасайте Україну" він пише, що в Україні має бути одна державна мова, тому що приклад Бельгії та Канади, де існують дві державні мови, свідчить про численні негаразди в житті населення. Лист „Китайська колонізація України" присвячений чуткам про можливий продаж Китаю українських земель. Якби це сталося, пише Ю. Кравчук, ті землі заселили б китайці, бо їх багато, а українці не мають грошей на придбання землі.

Також у пошті є листи з поетичним доробком наших читачів. Відомий письменник **Василь Дергач** з Ватутіного на Черкащині надіслав добірку своїх віршів та пісень про Тараса Шевченка, музику до яких написали відомі українські композитори. Надіслані поезії узяті з книжки „Акорд життя", виданої у 2008 році.

Віктор Насипаний з Тернополя прислав добірку ліричних і сатиричних віршів та гуморесок. Нижче вміщено один з них.

В бокалі квітки спить кагор душі.
Тобі дарую свого серця трепет ніжний.
У цій троянді я крізь сум дощів
Несу маленьке сонце свята в час вранішній.
В пелюстці кожній – всі мої чуття.
Іду до тебе, мила, щирий, мов на сповідь.
Як небо чистий. Світлий, як дитя.
А серце щастям рве кохання дика повінь.
Всміхнись мені, маленька, з-попід вій.
Змахни сльозу, як срібну зірочку лелітки.
Я твій, кохана. Я навіки твій!
Любові смак терпкий несу в бокалі квітки.

Редакційна колеґія ще раз просить дописувачів надсилати дописи лише у електронному вигляді. Просимо не надсилати рукописи.

Я була зачарована словом Єпископа Б. Ґудзяка

Єпископ Б. Гудзяк і Архиєпископ-Митрополит Стефан Сорока серед молоді.

6 жовтня відбулася 82-га проща Сестер-Василіянок на честь Божої Матері в Фокс-Чейс Манор, Пенсильванія, в курії Сестер св. Василія Великого. Тема цього року була „Прийняття хреста: мученики Української Католицької Церкви".

Проща розпочалася з Таїнства сповіді. Архиєпископ-Митрополит Філядельфійський Української Католицької Церкви Стефан Сорока та інші священики з Архиєпархії Філядельфії відслужили Літургію. Проповідував Єпископ Борис Ґудзяк. Після обіду гості завершили день Молебнем.

У неділю я приїхала до курії, проходячи спокійну красу Таїнства сповіді на відкритому повітрі, щоб приєднатися до прощі з моїм пластовим куренем. Тримаючи ікони, прапори, та знімки українських мучеників ми, пластуни, разом зі сумівцями, пішли процесією до церкви.

Як пластунка та випускниця Української „Рідної школи" в Дженкітавні я була особливо зацікавлена і схвильована, щоб почути проповідь Єпископа Б. Ґудзяка, пластуна. У своїй проповіді Єпископ Б. Ґудзяк говорив про труднощі збереження Української Католицької Церкви в сучасному суспільстві з його нетрадиційними проявами.

Проповідь мала великий вплив на присутних, які відчули відповідальність за збереження спадщини тих, котрі приїхали до Америки, щоб зробити краще життя для нас.

Як молода членка філядельфійської української громади, я була зачарована відкритим та доступним словом Єпископа Б. Ґудзяка. Я впевнена, що ця проповідь мала такий сам вплив на всіх присутніх на Літургії. Наша спільна відповідальність полягає у тому, щоб зберегти спадщину тих, котрі приїхали до Америки, щоб зробити краще життя для нас.

Проповідь служила нагадуванням про те, що підтримування наших українських католицьких традицій зберігає нашу ідентичність як громади.

Христя Восбікіан,
Форт-Вашінґтон, Пенсильванія

Про автора: Христя Восбікіан має 17 років і є членкою Пласту і працює для досягнення ступеня Вірлиці.

Осінь у Львові і Києві

Нинішньої осені я відвідала у службових справах Львів і Київ. Львів, хоча увесь центр міста перекопаний, мені сподобався. З осіннім містом приємно спілкуватися, відчуваєш його глибину, сталість, велич духу і смак кави. Я узяла з собою львівську каву, яку придбала під час Днів Львова у Полтаві. Львів'яни презентують своє місто по усій Україні і не втомлюються.

А Київ 11 вересня мене розчарував. Маю на увазі музей Тараса Шевченка, де, на жаль, повторюється історія Канівського заповідника, перебудовою якого керувала відома Лариса Скорик. В Києві робиться щось дивне, і ніхто з співробітників не знає, за якою концепцією будується музей і що взагалі у ньому діється.

На першому поверсі між туалетом у підвалі, де усі кабінки зачинені, тепер продають наперстки з літерами „ТШ". Просто жах!

Галина Галян,
директор краєзнавчого музею,
Полтава

Шановні дописувачі!

Щоб прискорити опуб-лікування в газеті Ваших статтей, листів та інших кореспонденцій, просимо надсилати їх до редакції електронною поштою на адресу svoboda@svoboda-news.com у форматі DOC.

ЖИТТЯ ГРОМАДИ

Фундація УВУ провела семінар про вищі студії в США

НЮ-ЙОРК. – 12 жовтня відбувся семінар, влаштований Фундацією Українського Вільного Університету для того, щоб допомогти українським учням середніх шкіл та їхнім батькам у виборі інститутів, підготуванні вступних анкет та фінансуванню вищих студій у США.

Виступили професор-емерит з понад 40-літнім стажем викладів в університетах д-р Мирослав Кий, один з віце-президентів „Барклейс-банку" д-р Лада Кий та Богдан Савицький – директор і головний фінансовий референт при Федеральній кредитовій кооперативі „Самопоміч" у Ню-Йорку. Провадив заходом голова Фундації Аскольд Лозинський.

Виступаючі спеціялісти зосередилися на необхідних заходах для вступу на вищі студії в США, подали свої оцінки різних коледжів та університетів, дорадили, які інформації подавати в анкетах вступу, включно з наголосом на етнічне походження, яким способом приготуватися до вступних іспитів.

Відбулася дискусія між виступаючими та майбутніми студентами і батьками, яка продовжувалась після формального закриття семінару.

Була подана електронна адреса Фундації infor@ufuf.org, на яку можна звертатися за порадою з цього питання. Плянується провести подібні семінари в інших місцевостях США.

Фундація УВУ

Богдан Савицький спілкується з учасниками семінару. (Фото: Степан Качурак)

Благодійний бенкет відбувся у Дітройті

Ніна Василькевич

ДІТРОЙТ. – 20 жовтня в залі церкви св. Йосафата відбувся благодійний бенкет українських католицьких шкіл парафії Непорочного Зачаття. Відкрили бенкет ведучі Андрій Зелений та Ірина Свитка, які привітали громаду і запросили на сцену учнів Тасю Зарицьку та Володимира Жолобецького. Школярі привітали гостя і почесного доповідача на бенкеті д-ра Андрія Гайдукевича та вручили йому квіти.

На сцену вийшов шкільний хор, яким провадить Володимир Щесюк. Акомпаніювала І. Свитка.

Учні деклямували вірші, а хор виконав кілька пісень. Пісню „Козацькому роду нема переводу" було виконано двома мовами. Переклад англійською мовою зробила вчителька Рома Тобянська.

Виступив танцювальний колектив „Гомін України", який уже 55 років радує своїх прихильників. Адміністратор шкіл о. ігумен Даниїл Чайковський привітав присутніх та провів молитву.

По обіді до мікрофону був запрошений д-р А. Гайдукевич. Він народився і виріс у Ворені, Мишиґен, за успішне навчання в Українській католицькій школі парафії Непорочного Зачаття отримав стипендію для навчання на біологічному відділенні Вейнського університету. Коли закінчив навчання в університеті, то продовжив його у Медичній школі, яку закінчив в 1995 році. Д-р А. Гайдукевич – головний пластичний хірург в медичному центрі „Айзенгавер", Каліфорнія.

Шкільний хор на благодійному бенкеті. (Фото: о. Даниїл Чайковський)

У своєму виступі д-р А. Гайдукевич підкреслив особливе значення і ролю українських шкіл у навчанні і вихованні молоді, подякував українській громаді та парафіянам церков Непорочного Зачаття і св. Йосафата за підтримку шкіл та побажав їм подальших успіхів у розвитку та зростанні.

Парох церкви Непорочного Зачаття о. Д. Чайковський подякував А. Гайдукевичеві за цікаву розповідь про свою працю та високу оцінку праці шкіл, а також парафіянам і батькам учнів шкіл, які підтримують школи.

Парох церкви св. Йосафата о. Маріо Дацишин також подякував парафіянам за чисельну присутність і активну участь у проведенні свята, нагадав також, що громада повинна підтримувати не тільки церкви, кредитівки, але й Український культурний центр. На закінчення бенкету о. М. Дацишин провів молитву.

Учні шкіл взяли участь у конкурсі про Голодомор

НЮ-ЙОРК. – Комітет поширення правди про Голодомор – освітня гілка Крайового комітету США з визнання геноциду Голодомору 1932-1933 років в Україні – провів конкурс на тему Голодомору, присвячений 80-річчю геноциду української нації. Метою конкурсу було заохотити дітей ознайомитись з цією трагічною подією в історії України і допомогти їм поширити знання, набуті у своїх школах.

На конкурс надійшло 60 праць в наступних категоріях: літературні твори (оповідання, есеї, статті, віршовані твори, інтерв'ю або біографії жертв Голодомору), твори в інтернеті (есеї з ілюстраціями, графічні зображення, есеї на підставі фотографій, мультимедія), малюнки на тему Голодомору. Твори були подані українською і англійською мовами.

У складі журі були Оксана Кулинич – голова комітету, Лідія Хома – довголітній педагог і голова комітету в Конектикаті, Лана Бабій – бібліотекар Конектикатуніверситету і д-р Марія Кіцюк – колишній директор Школи українознавства в Йонкерсі, Ню-Йорк.

Комітет подякував школам українознавства в Клівленді, Гартфорді, Пармі, Пасейку, „Самопомочі" в Ню-Йорку, Йонкерсі, Савт-Бавнд-Бруку, відділам Спілки Української Молоді в Клівленді, Чикаґо, Гартфорді, Джерзі-Сити, Ню-Йорку, Палатайні, Пасейку, Філядельфії, Стемфорді, Випані, Йонкерсі, а також поодиноким учасникам.

Переможцями конкурсу у віці 16-19 років визнані: перше місце з нагородою 500 дол. – Андрій Дрозд (Клівленд) та Орест Пиндус (Пасейк, Ню-Джерзі), друге місце (300 дол.) – Максим Лабунський (Ріґо-Парк, Ню-Йорк) та Данило Лаврентович (Парма, Огайо), третє місце (100 дол.) – Аліша Адамс (Пейнтид-Повст, Ню-Йорк) та Спілка Української Молоді в Чикаґо.

У категорії 12-15 років перше місце (500 дол.) посів Павло Ясновський (Лордставн, Огайо) , друге місце (300 дол.) – Калина Лещук (Іст-Гановер, Ню-Джерзі) та Роксоляна Сікиринська (Йонкерс, Ню-Йорк), третє місце (100 дол.) – Юрій Голіят (Ню-Йорк) і Таїса Кулик (Парма, Огайо).

Почесними грамотами нагороджені Іванна Клек з Клівленду, Аліна Сидоренко з Йонкерсу, Ню-Йорк, СУМ в Палатайні, Ілиной, Катерина Гакало з Савт-Бавнд-Бруку, Ню-Джерзі, Софія Поліщук з Байону, Ню-Джерзі, Леся Заперник з Клівленду.

Крайовий комітет США з визнання геноцидом Голодомору 1932-1933 років виділив фонди на покриття нагород. Нагороди будуть поділені між переможцями. Щодо дальших інформацій можна звертатися до О. Кулинич на електронну адресу: okul17@aol.com. Тел.: 914-965-6467.

Шановні дописувачі!

Просимо до надісланих електронною поштою до редакції статтей та вісток додавати Ваші ім'я та прізвище, адресу, число телефону, службову чи громадську посаду.

Вручено нагороду Фундації Антоновичів

ВАШІНҐТОН. – 19 жовтня в Посольстві України в США відбулася урочиста церемонія вручення нагороди Фундації Омеляна і Тетяни Антоновичів, організована спільно з управою цієї Фундації.

Цього року лавреатом нагороди став директор Центру досліджень історії та культури східньоевропейського еврейства Києво-Могилянської академії, член президії Єврейської конфедерації України та головний редактор видавництва „Дух і літера" Леонід Фінберґ. Він нагороджений за особистий внесок у розбудову громадянського суспільства в Україні.

У своєму зверненні до учасників церемонії Посол Олександер Моцик відзначив вагомий внесок Фундації у збереження і відновлення історичної спадщини України, розвиток українознавства, а також популяризацію надбань України у світі, формування її позитивного міжнародного образу.

Нагороди Фундації, вручення яких відбувається щорічно, присуджуються за видатні літературні твори українською мовою чи українознавчі наукові дослідження. Усього за роки існування Фундації було вручено понад 60 нагород.

Серед лавреатів – відомі в літературі та науці Орест Субтельний, Дейвид Сондерс, Роберт Конквест, Збіґнєв Бжезінський, Богдан Гаврилишин, Ярослав Дашкевич, Юрій Андрухович, Ліна Костенко, Оксана Забужко, Богумила Бердиховська та інші.

Посольство України в США

Учасники церемонії в Посольстві України в США. П'ятий зліва: Леонід Фінберґ (Фото: Посольство України в США)

КУК вітає Марка Недона з призначенням до Верховного суду Канади

ОТАВА. – У зв'язку з призначенням судді Марка Недона членом Верховного суду Канади Конґрес Українців Канади щиро привітав його і побажав успішної діяльности у цій важливій ділянці суспільного життя.

2 жовтня, під час громадських парляментських слухань з нагоди його номінації, М. Недон зазначив, що він гордиться своїм українсько-французьким канадським корінням.

„Я народився в Сент-Джеромі у Квебеку, у родині батька – французько-канадського хокейного гравця Малої ліґи, і матері – українсько-канадської професійної співачки, яка працювала в „Шато Фронтенак"... Я пишаюсь моєю французько-канадською та українською спадщиною. Мої українські дідусь і бабуся прибули в Канаду під час Першої світової війни і були раді приїхати в країну, яка їх так тепло привітала".

„Українсько-канадська громада рада за Марка Недона, це дуже престижне призначення, – сказав президент КУК Павло Ґрод. – Суддя добре володіє двома державними мовами і є світовим експертом з морського права. Він має значний досвід роботи у Федеральному суді, і ми абсолютно певні, що він буде з гідністю виконувати покладені на нього обов'язки".

Перед його призначенням на посаду судді Верховного суду М. Недон був суддею Федерального суду Канади, а також членом Федерального апеляційного суду. У 1994 році суддя М. Недон був призначений суддею Військового апеляційного суду Канади, а в 1998 році – членом суддівського корпусу Конкурсного трибуналу.

Конґрес Українців Канади

Гетьманський Батурин: знахідки 2012 року

Д-р Володимир Мезенцев
(Спеціяльно для „Свободи“)

Торішнього літа українсько-канадська археологічна експедиція вписала нову сторінку у вивчення Батурина, колишньої гетьманської столиці.

У розкопках Батурина в 2012 році брало участь майже 60 студентів та науковців з університетів Чернігова, Глухова і Києво-Могилянської академії та добровольці з Києва, Чернігова й Донецька. Керували Батуринською експедицією археологи Юрій Ситий та д-р Вячеслав Скороход (Чернігівський університет), а канадським співкерівником і виконавчим директором проєкту є д-р Володимир Мезенцев (КІУС). Знаний історик Київської Русі проф. Мартін Дімнік з Торонто також брав участь у дослідженнях Батурина.

Рів з мостом, вал зі зрубною стіною та вежа з брамою цитаделі Батурина XVII ст. Реконструйовано за археологічними даними у 2008 році. (Фото: Микола Турчин).

У 1669-1708 роках Батурин був столицею козацької держави і одним з багатих і велелюдних міст України. Він особливо розвинувся за правління освіченого гетьмана Івана Мазепи (1687-1709). 1708 року батуринці підтримали виступ І. Мазепи проти зазіхань Москви на центральну Україну і мужньо обороняли місто від війська царя Петра І. З великими втратами воно захопило гетьманську столицю, пограбувало й спалило її і, задля покарання повсталих, вигубило усе цивільне населення, разом до 14 тис. українців.

Понаддесятилітні археологічні дослідження у Батурині та здійснені на їх основі реконструкції фортечної цитаделі, церков, військової скарбниці, судової палати і гетьманських палаців відтворили образ зруйнованої столиці козацької держави. Від 2009 року Батурин став одним з найпопулярніших центрів туризму України, який щорічно відвідують 150-200 тис. українських та чужоземних туристів.

Збереженням, вивченням і реставрацією археологічних й архітектурних пам'яток та розбудовою музеїв міста успішно займається Батуринський Національний історико-культурний заповідник (директор Наталя Реброва). Він вважається першорядним серед таких державних установ.

Минулого року експедиція продовжила розкопки залишків головної резиденції І. Мазепи на околиці Батурина, Гончарівці. Наприкінці 1690-их років він побудував там велику укріплену садибу з незвичайним для архітектури Гетьманщини того часу триповерховим цегляним палацом. Його пограбували й спалили московські нападники під час погрому Батурина 1708 року.

Архітектурно-археологічні досліди решток Мазепиного палацу виявили, що його чільний фасад прикрашали цегляні напівколони з кам'яними різьбленими корінтськими капітелями та керамічними профільованими базами. Первинно ці ордерні елементи були пофарбовані у яскравий червоно-рудий вохристий колір і виразно виділялись на потинькованих й побілених стінах.

Подібне сполучення червоних і білих кольорів використовувалось в оформленні екстер'єрів мурованих монастирських й житлових споруд Лівобережжя та Києва другої половини XVII-початку XVIII ст. і успадковано від декору пізньоготичної та маньєристичної архітектури України й Заходу.

У перші роки XVIII ст. червоні ордерні елементи палацу Гончарівки і всі його стіни забілили вапном – ймовірно, за тодішньою модою в архітектурі Гетьманщини. У такому вигляді будинок дійшов до зруйнування Батурина.

Важливою знахідкою є ще один уламок корінтської капітелі півколони з рельєфом волюти. Капітелі саме корінтського ордеру, оздоблені з боків волютами, зображені на малюнку руїн Мазепиного палацу 1744 року, що зберігся у Національному музеї Стокгольму.

На основі цього малюнку палацу та останніх археологічних знахідок автор і художник Сергій Дмитрієнко (Чернігів) підготували нові гіпотетичні комп'ютерні реконструкції його екстер'єру.

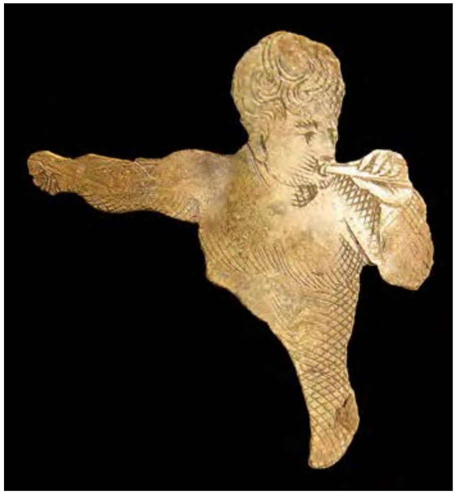
Експедиція продовжила розкопки решток дерев'яної церкви Мазепиного подвір'я, зведеної перед 1700 роком. Храм пережив московський погром Батурина і зруйнувався чи був розібраний до 1760 року.

У 2011-2012 роках приблизно за

(Закінчення на стор. 11)

Гетьманський Батурин...

(Закінчення зі стор. 10)

Уламок бронзової оправи книги з вирізаною і ґравірованою фігуркою чоловіка, що сурмить. З розкопаних у 2012 році решток дерев’яної споруди на захід від палацу Івана Мазепи.

30 метрів на північний захід від палацу археологи розкопали основну частину залишків наземної споруди, яку ототожнюють з цією церквою. Вона мала розміри не менш 10.5 х 9 метрів, одну вівтарну апсиду, орієнтовану на північний схід, та, здогадно, зовнішню галерію (опасання). Стіни й дощана підлога спирались на стовпи-колоди, заглиблені у материковий ґрунт. Правдоподібно, стіни та бані були складені з брусів та обшиті дошками. Розкопки решток цього храму та прилеглих дерев’яних будівель тривали минулого літа й завершаться наступного.

На захід від палацу поблизу засипаного колодязя могла знаходитись куховарня. У 2012 році там відкрили яму з посіченими кістками тварин, яких споживали у їжу мешканці садиби. Поруч частково розкопали залишки дерев’яних житла та великої наземної, можливо, службової споруди кінця XVII-початку XVIII ст. Ці будинки потребують подальших досліджень для з’ясування їх плянів, параметрів та призначення. Однак, розгляд численних знахідок дає підстави припускати, що там мешкали заможні писарі чи інші службовці канцелярії, архіву й бібліотеки при палаці І. Мазепи або освічені представники козацької старшини (офіцерської кляси) з його оточення. Життя відкритої оселі увірвалось під час розгрому Мазепиного маєтку.

В ході торішніх розкопок знайшли рідкісну кістяну шахову фігурку пішака, виточену на токарному верстаті, дві дорогі прикраси зі срібла та гірського кришталю, три мідяні ґудзики, гаплики, клаптики тканини й шнуру, дві бронзові пряжки та три фігурні бляшки з рельєфними візерунками і насічкою для оздоблення старшинських шкіряних поясів, п’ять свинцевих мушкетних куль, чотири сталеві вістря стріл, різні залізні та кістяні побутові знаряддя й ремісничі інструменти, багато фраґментів теракотових і глязурованих керамічних декорованих пічних кахлів, козацьких люльок, горщиків, мисок та кришок з розписом, скляного посуду та вінце бронзової тарелі місцевої продукції XVII-XVIII ст.

Там знайдено 13 тогочасних срібних польсько-литовських і російських монет, уламки імпортних бокалу з прозорого богемського скла з виґравіруваним стилізованим зображенням гілки з листям, порцелянових чубуків голяндських люльок й вишуканих тарілок з молочно-білого скла з рослинним орнаментом, виконаним синьою фарбою, які, вірогідно, привезли до Батурина з Туреччини чи Кримського ханства. Минулого літа серед залишків цієї оселі знайшли рідкісну турецьку мідну монету 1688 року.

Цікавими знахідками є три фраґменти бронзової оправи книги. Одну з цих пластинок розміром 3.5 х 3.3 сантиметрів вирізано у формі оголеного чоловіка, що грає на сурмі. Збереглась лише верхня частина фігурки з майстерним ґравіруванням. Обличчя, кучері, торс, мускулясті руки й пальці юнака тонко, виразно і впевнено передані у реалістичній клясичній манері, ймовірно, досвідченим італійським ґравером.

На наш погляд, на пластинці зображено янгола з сурмою ренесансної традиції. У живопису й графіці Відродження зустрічаємо подібні образи янголів з сурмами у вигляді оголених чоловіків без крил. Наприклад, саме так намальовані янголи на славнозвісній фресці Страшного Суду на вівтарній стіні Сікстинської капелі у Ватикані, що розписав Мікеланджело у 1536-1541 роках.

Можна гадати, що знайдені бронзові пластини відламали від оправи якоїсь католицької релігійної книги, яку виготовили в Італії у добу Ренесансу чи бароко й привезли до бібліотеки палацу І. Мазепи на Гончарівці. Його секретар і майбутній гетьман Пилип Орлик (1710-1742) та посол французького короля Жан де Балюз, котрий відвідав Батурин 1704 року, писали, що в цій бібліотеці, окрім найкращих українських видань, були латинські й німецькі ілюстровані стародруки і рукописи у дорогоцінних оправах.

Ці археологічні знахідки красномовно свідчать про розвинуте виробництво та декоративно-ужиткове мистецтво Батурина, про заможність, освіченість, інтелектуальні заняття й культурні інтереси старшинської верхівки, що мешкала в межах Мазепиного маєтку. Вони показують проникнення до гетьманської столиці європейської літератури і творів мистецтва та її торговельні контакти з Заходом, Московією й Османською імперією. Документи також повідомляють про таємні дипломатичні зносини І. Мазепи з турецьким султаном та про присутність його портрету в залі гончарівського палацу.

Минулого року докторант Інституту археології Національної Академії Наук України Юрій Долженко та студентка-історик Чернігівського університету Маргарита Гарига продовжили фізико-антропологічні дослідження кісток з поховань ранньомодерного Батурина, розкопаних нашою експедицією у 2005-2009 роках. З 2011 року у відділі біоархеології цього інституту антропологи проводять ляборaторні аналізи 69 черепів батурян. Вони визначать вік, стать, зріст, етнос та, можливо, професію чи головну діяльність, хвороби, патології, травми, умови й обставини життя та причини смерти деяких мешканців, а також середню тривалість життя чоловіків і жінок міста XVII-XVIII ст.

Останні досліди підтвердили попередні висновки Ю. Долженка про заселення Батурина у той час в основному місцевою українською людністю, подібною за антропологічним типом до мешканців Київщини й Сумщини. Дослідник виявив три черепи змішаного слов’яно-тюркського походження, які свідчать про асиміляцію українцями степових кочовиків у гетьманській столиці. З князівського періоду цей процес активно протікав на порубіжжі зі степом, зокрема у Батуринському Посем’ї.

У листопаді антропологи Інституту археології НАНУ підготують звіти про їх обстеження пошкоджень, заподіяних зброєю, на кістяках похованих батуринців. Разом з археологами вони будуть шукати нові могили жертв різанини 1708 року.

Українсько-канадська археологічна експедиція в Батурині 2012 року здійснила цінні знахідки, які підтверджують велике значення розкопок цього міста, особливо залишків Мазепиної садиби. Завдяки праці нашій експедиції Батурин є єдиною колишньою столицею козацької держави і осідком українських гетьманів, де 13 років ведуться щолітні пляномірні польові дослідження. Вони висвітлюють ще маловідомі культуру та побут козацької еліти.

Улітку 2014 року наша експедиція продовжить розкопки решток резиденції І. Мазепи та гетьманської фортеці й пошук нових археологічних свідчень про трагедію 1708 року у Батурині.

На жаль, зменшення державних субсидій на вивчення гетьманської столиці за теперішньої влади в Україні та зростання там цін на харчі, транспорт й бензину змусило зменшити склад нашої експедиції й обсяг польових досліджень у 2011-2013 роках на 50-60 відс. у порівнянні з 2008-2009 роками.

З 2001 року цей проєкт спонзорують Програма дослідження східної України ім. Ковальських при Канадському інституті українських студій (КІУС), Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці (НТШ-А) та Понтифікальний інститут середньовічних студій (ПІСС) Торонтського університету. Батуринським проєктом керує видатний історик козаччини, директор Програми Ковальських проф. Зенон Когут. Чернігівська обласна державна адміністрація (голова д-р Володимир Хоменко) підтримала розкопки у Батурині субсидією.

Історико-археологічному вивченню цього міста дуже посприяли своїм щедрим благодійництвом св. п. поетка Володимира Василишин і далі сприяє її чоловік, мистець Роман Василишин з Філядельфії. Батуринські розкопки у 2012-2013 роках підтримали дотаціями Фонд катедр українознавства при Гарвардському університеті (директор д-р Роман Процик), Український історико-просвітній центр при Консисторії Української Православної Церкви в США у Бавнд-Бруці, Ню-Джерзі (директор Наталя Гончаренко), Дослідний інститут „Україніка“ (президент Орест Стеців), Ліґа українців Канади (голова Крайової управи О. Стеців), Ліґа українок Канади (голова Адріяна Буйняк-Вилсон), фундація „Прометей” (голова Марія Шкамбара) та Кредитова спілка „Будучність” (екзекутивний директор Галина Винник та менеджер Христина Бідяк), Фундація ім. Олега Ольжича в Канаді (голова Марія Підкович), Українська кредитова спілка (головний управитель Тарас Підзамецький), ресторан „Золотий Лев“ (власниця Анна Кісіль) та аптека „St. Barbara’s Pharmacy Ltd.“ (власники Омелян і Зеня Хабурські) у Торонто.

Археологи звертаються до українських організацій, фундацій, компаній, громад і меценатів у США та Канаді з проханням надалі підтримувати цей проєкт. Ласкаво просимо надсилати чеки з пожертвами за адресою: Prof. Zenon Kohut, Director, Kowalsky Program, Canadian Institute of Ukrainian Studies, 430 Pembina Hall, University of Alberta, Edmonton, AB, Canada T6G 2H8. Чеки з США мають бути виписані на: University of Alberta Foundation USA, Inc., Memo: CIUS Baturyn Project. Канадських доброчинців просимо ласкаво виписати чеки на: Canadian Institute of Ukrainian Studies, Memo: Baturyn Project. Цей інститут надішле громадянам обох країн відповідні офіційні посвідки для звільнення внесків від оподаткування. Жертводавцям буде висловлено подяку в пов’язаних з проєктом публікаціях та публічних доповідях.

Додаткову інформацію про дослідження Батурина можна отримати від автора статті за телефоном (416) 766-1408 чи e-mail: v.mezentsev@utoronto.ca”.

Науковці щиро дякують українцям Америки та Канади за щедру багаторічну підтримку історико-археологічного вивчення Мазепиної столиці і сподіваються, що Ваша допомога надалі збереже проєкт на належному рівні.

Бронзові пряжки й декоративні бляшки старшинських поясів, стрижень для завіси дверей та кругла мідяна підвіска.

НОВИНИ НАУКИ

Особлива цінність давніх мап

ЕДМОНТОН, Альберта. – 12 червня Канадський інститут українських студій (КІУС) спільно з бібліотекою Альбертського університету, Альбертським товариством сприяння українським студіям (АТСУС) і Товариством українських піонерів Альберти організували в бібліотеці ім. Камерона Альбертського університету прийняття з нагоди дару двох колекцій мап XVII–XVIII ст. з українськими територіями.

Цей щедрий дар надійшов від поважних членів українсько-канадської громади: д-ра Ореста й Олесі Талпашів та Хризанта й Лесі Дмитруків. Вони збирали цінні мапи під час подорожей до Мюнхену, Лондону, Амстердаму, Будапешту, Гельсінкі й Отави. Це також цінне надбання для картографічної колекції Альбертського університету, однієї з найкращих у Північній Америці.

На виставці старовинних мап (зліва): Богдан Кордан, Хризант Дмитрук, Олеся й Орест Талпаші.

Для збирачів української старовини давні мапи України служать реальним нагадуванням про постійне прагнення українського народу до незалежности, незважаючи на її тривалу бездержавність. Історичні мапи українських земель з їхніми коментарями, оформленням і позначеннями стверджують національне буття України за різних політичних обставин.

Гостей під час прийняття 12 червня привітала ведуча Олександра Гільдебрандт (АТСУС), яка відзначила символічну важливість відкриття виставки, що стала часткою конференції „CARTO- 2013", організованої Товариством бібліотек канадських мап та Канадським картографічним товариством.

Д-р Богдан Кордан, професор міжнародніх взаємин, завідувач відділу політології Саскачеванського університету та куратор виставки, розповів у своїй доповіді про мистецтво збирання мап. Підкреслюючи доброчинство жертводавців, він наголосив на важливості подарованих колекцій: „Мапи, які були створені в цей період, нагадують про постійну суверенність України". Д-р Б. Кордан давно цікавиться історичною картографією, бувши шість разів куратором виставок мап з українськими землями.

Д-р О. Талпаш зворушливо розповів про свою „скромну колекцію", тим часом вона істотно доповнила існуючу колекцію університету, що нараховує 500 тис. мап. Автор однієї з таких мап, створеній близько 1590 року, картограф Абрагам Ортеліюс, бере за взірець описи Чорного моря й околиць, зроблені клясичними авторами Плутархом та Овідієм. Це був також відхід від старовинних птолемеївських мап, що засвідчило велике зрушення у розумінні реґіону. У Талпашевій колекції також є мапа з 1648 року, що являє собою перший детальний опис нижньої течії Дніпра. Цей реґіон, що постійно піддавався татарським набігам, був малодоступним і малознаним на той час.

Д-р О. Талпаш розповів цікаві історії про зустрічі з іншими збирачами в Европі й Канадському картографічному товаристві.

Х. Дмитрук поділився своїми спогадами про збирання історичних мап. „Мапи дозволяють не лише заявити, а й означити, хто ми є..., а також це спосіб часткового збереження того, що було загублене в українській культурі", – сказав він.

На одній мапі, близько 1662 року, з його колекції подані не лише відомі дніпровські пороги, а й фортеці запорізьких козаків Хортиця (1552–1558) й Томаківка (1564–1593). На іншій мапі, виданій близько 1716 року, помітний вплив французького картографа-першопрохідця Ґійома ле Вассера де Боплана, який видав детальні мапи України XVII ст. Ця мапа з зображенням посередині гетьмана Івана Мазепи містить пряме посилання на українську визвольну боротьбу.

Гості були захоплені розповідями Х. Дмитрука про його пригоди, зокрема в Еспанії, де випадок і наполегливість допомогли придбати дещо з його скарбів.

Обидва доброчинці висловили вдячність Альбертському університетові за його роботу з широкою громадою.

Заступник директора КІУС д-р Богдан Клід подякував колишньому картографові відділу географії Альбертського університету Стефанії Кухаришиній за її неоціненний внесок в один з найамбітніших проєктів КІУС – англомовної енциклопедії України. Після виходу на пенсію С. Кухаришин почала на добровільних засадах готувати мапи для енциклопедії, продукуючи їх готовими до друку і за найвищими професійними стандартами у картографії. Вона тісно співпрацювала з головним редактором останніх томів енциклопедії бл. п. Данилом Гусаром Струком з Торонтського університету.

Бібліотекар і архівіст університету д-р Мерил Дистад (Відділ досліджень і спеціяльних колекцій) відзначив наукову цінність подарованих мап, які тепер є публічно доступними. За його словами, колекція мап Альбертського університету поступається лише Національній бібліотеці в Отаві. Під час прийняття лунала лютнева музика у виконанні Тревора Сандерса – напрочуд відповідний акомпанемент до цього вечора.

КІУС

Все глибшими стають виміри Голодомору

НЮ-ЙОРК. – 5 і 6 листопада визначні науковці, що займаються вивченням Голодомору, зберуться на науково-практичну конференцію в Ню-Йорку, щоб представити свої дослідження на тему – „Вимірюючи Голодомор". У конференції візьмуть участь понад 50 експертів, щоб засвідчити маштаби і остаточну мету звірства, вчиненого проти української нації у 1932-1933 роках.

Ця спеціяльна серія наукових доповідей під головуванням Зеновії та Георгія Юркових відбуватиметься у Принстонському клюбі в Ню-Йорку. Хоч участь у конференції є можливою лише за запрошеннями, наприкінці кожного дня форуму діятиме програма, відкрита для громади, присвячена пам'яті жертв Голодомору-геноциду, і обговорення деяких аспектів цієї жахливої трагедії.

Після першого дня форуму, 5 листопада, в Українському Музеї в Ню-Йорку (222 East 6th Street), від год. 6:30 до 9:00 вечора відбудеться вечір „На честь піонерів дослідження Голодомору", який включатиме виступи декількох доповідачів.

Зацікавлених у цьому заході осіб просимо сконтактуватися з Українським Музеєм: 212-228-0110 або електронною поштою: info@ukrainianmuseum.org.

В Українському Музеї також діятиме спеціяльна виставка до 80-річчя Голодомору, під назвою: „Відмовся від свого щоденного хліба... Голодомор: тоталітарне рішення". Виставка буде складатися з фотографій, документів і пояснювальних панелів, а також включати експозицію Лідії Боднар-Балагутрак „Втілення" та експозицію „Пропаґанда і гасла: Політичні плякати в Радянській Україні 1919-1921 років".

Увечорі 6 листопада особливе відзначення 80-ої річниці Голодомору відбуватиметься в Українському

(Закінчення на стор. 18)

ДО 200-РІЧЧЯ ВІД НАРОДЖЕННЯ Т. ШЕВЧЕНКА

У Каневі побували молоді переможці конкурсу

Валентина Шемчук

КАНІВ. – На Чернечій горі 8 червня і 2 жовтня побували 53 переможці й учасники конкурсу „Іду з дитинства до Тараса“ з Полтавщини, дякуючи Злученому Українсько-Американському Допомоговому Комітетові, зокрема Вірі Принько з його філії у Києві.

Комітет узяв на себе усі витрати з перевезення і харчування юних полтавців. Вони принесли квіти і вшанували пам’ять Тараса Шевченка читанням його поезій і виконанням пісень на його слова. Автор цієї публікації та Анастасія Голуб з села Довжик, котра приїхала з учнями, звернулися до дітей з власними віршами, присвяченими Кобзареві. Пісню „Думи мої“ заспівала учениця Зіньківської спеціялізованої школи Діяна Должко, Шевченкові поезії читала учениця школи села Великі Будища Олеся Шурпик, пісенне вітання привезла й Вікторія Родіонова з села Петро-Давидівки.

Науковці Шевченківського національного заповідника привітно зустріли школярів Диканського й Зіньківського районів, села Заруддя Кременчуцького району, учнів гімназії, семи шкіл та професійного ліцею з Полтави, а також студентів нафтового геолого-розвідувального технікуму Національного університету ім. Юрія Кондратюка та аґроекономічного коледжу Державної аграрної академії. Гості подарували до музейної колекції книги земляків про перебування Т. Шевченка на Полтавщині.

Переможці й учасники конкурсу „Іду з дитинства до Тараса“ біля могили Тараса Шевченка.

На згадку про відвідання заповідника діти отримали сувенірні листівки „Архітектурно-меморіяльний комплекс сходжень на Тарасову гору“.

Юні полтавці подарували бібліотечку з 15 книжок для учнів канівської школи ч. 3. Серед подарованих книг – і Шевченків „Кобзар“.

Діти з Полтавщини віддали шану й Олексі Гірникові з Калуша, котрий на ознаку протесту проти тогочасного режиму 21 січня 1978 року спалив себе біля могили Т. Шевченка. На цьому місці встановлено пам’ятний знак.

Валентина Шемчук – Заслужений працівник культури України, голова Полтавського обласного відділення Міжнародної організації „Жіноча громада“.

В академії презентували вишитий „Кобзар”

Сторінки вишитої книги. (Фото: Ганна Бонка)

Ольга Онищенко

ОСТРОГ, Рівненська область. – У Національному університеті „Острозька академія” 9 жовтня відбулася презентація унікальної книги – вишитого „Кобзаря” Тараса Шевченка. Рівненські майстрині Олена Медведєва і Анна Тимошок вишили усі вісім творів, що ввійшли до „Кобзаря” 1840 року, помістили у книгу шість малюнків Т. Шевченка з періоду ранньої творчости поета.

Книга вишита на матеріялі, який в народі називають „диким льоном”. Метод вишивання – стебнівка. Майстриням удалося максимально стилізувати „Кобзар” під стародрук.

Над втіленням цієї ідеї вони працювали один рік.

Майстрині хочуть представити свою працю на розсуд журі Шевченківської премії. Вишиту книгу побачать у Києві відвідувачі музеїв книги та друкарства і Тараса Шевченка, виставкових залів Рівненського краєзнавчого музею.

Шевченківська лекція – у Полтаві

Учасники Шевченківської лекції в Полтаві.

Валентина Олександренко

ПОЛТАВА. – 14 жовтня у гімназії ч. 37 відбулась бібліотечна лекція, присвячена 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка. Заслужений працівник культури України, голова Полтавського обласного відділення Міжнародної організації „Жіноча громада“ Валентина Шемчук представила учням виставку малюнків учасників обласного дитячого конкурсу „Мій „Кобзар“.

Гімназисти читали улюблені рядки поем Т. Шевченка і слухали розповідь про полтавські сторінки його життя у 1845, 1847 та 1859 роках. Перебуваючи в полтавському краї, він написав твори „Єретик“, „Сліпий“, „Великий льох“ та інші й намалював кілька робіт, серед котрих „Воздвиженський монастир у Полтаві“ та „Будинок І. П. Котляревського“.

У Полтаві відбулося нагородження переможців XIV Всеукраїнського журналістського конкурсу „Українська мова – мова єднання“, котрий уже став міжнародним. Серед лавреатів була В. Шемчук. Про це розповіла гімназистам на Шевченківській лекції завідувачка міської бібліотеки-філії ч. 3 Наталія Онищенко.

З Бережан вислали картки до різних країн світу

Микола Проців

БЕРЕЖАНИ, Тернопільська область. – 7 жовтня в Центральному відділенні поштового зв’язку міста відкрився проєкт „Розкажи світові про Тараса Шевченка“, який здійснюють краєзнавчий музей, громадська організація „Рідне місто“, міське товариство Асоціяції філателістів України та міський клюб „Колекціонер“.

Автор проєкту, старший науковий співробітник краєзнавчого музею Микола Проців розповів про підготування карток-поштівок. Олександер Караневич створив проєкт картки, Володимир Якимів виготовив поштівки, Олег Поливко був у ролі консультанта-філателіста та безпосередньо готував їх до відіслання. Працівники відділення зв’язку допомогли зібрати необхідну кількість поштових марок шевченкової тематики. З ініціятиви начальника відділення Вікторії Токарської була виготовлена „Власна марка“ з зображенням лоґотипу Шевченківського ювілею.

Олег Шупляк, автор лоґотипу, поставив автограф на кожній картці, які відіслали з Бережан до Музею в село Моринці, а також в Англію, Казахстан, Канаду, Польщу, Росію, Австралію, Бразилію, США, Молдову, Антарктиду, до міст України.

„Власна марка“ з лоґотипом Шевченкового ювілею. (Фото: Галина Проців)

Вас чекає вечір, присвячений Великому Кобзареві

НЮ-ЙОРК. – Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці та Український Інститут Америки запрошують українську громаду та всіх зацікавлених на урочистий вечір-презентацію нових публікацій та музичної програми з нагоди святкування 200-річчя від народження Тараса Шевченка, що відбудеться 9 листопада о 7-ій год. вечора в приміщенні Українського Інституту Америки (2 E. 79th St.)

Для українців Тарас Шевченко (1814-1861) – одна з найдорожчих ікон національної культури. 200-річчя з дня його народження – це надзвичайна нагода для української діяспори відкрити наново свої духовні корені і відновити зв'язок з українством – з усіма, за словами поета, живими, мертвими і ще ненародженими земляками.

Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці вшановує свого патрона Ювілейним проєктом, який включає публікацію низки книжок, дві з яких презентуватимуться на цьому інавгураційному відкритті Шевченківського року: перше в історії факсимільне видання Шевченкової поеми „Гайдамаки" з 1841 року, разом з двома супровідними монографіями, і перший том двотомного видання „Шевченко в критиці", що охоплює усю друковану прижиттєву критику, разом з вичерпним коментарем і науковим апаратом.

Проф. Григорій Грабович, президент Наукового Товариства ім. Шевченка в Америці, автор монографії про Шевченкові „Гайдамаки" та редактор праці „Шевченко в критиці", зазначає, що вони становлять для нього кульмінацію десятилітньої праці дослідження творчости Т. Шевченка, його символічного, мітичного та архетипного пластів, і його рецепції, зокрема в українській літературі, але також в інших – передусім у російській і польській.

Музична програма складатиметься з виконання фортепіянових творів відомим піяністом Павлом Ґінтовим, стипендіятом НТШ-А. П. Ґінтов розповідає: „Для мене велика честь брати участь у святкуванні ювілею Тараса Шевченка, постаті, значення якої неможливо перебільшити. Важко уявити якунебудь галузь українського мистецтва, на розвиток якої не вплинула б творчість Шевченка. І музика також не виняток. У „Шевченківській сюїті" Бориса Лятошинського, яку я виконуватиму, кожна її частина пов'язана з окремими цитатами з „Кобзаря". Ця музика – своєрідний коментар композитора, який надає можливість побачити і відчути знайомі нам усім з дитинства Шевченкові рядки по-новому".

Після культурної програми відбудеться прийняття з вином та закускою, яке приготує відомий в Нью-Йорку український ресторан „Веселка".

На вечорі можна буде придбати згадані видання.

За квитками та додатковою інформацією просимо звертатися: 212-254-5130 або info@shevchenko.org.

Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці

Вісті Фундації імені Івана Багряного

Листопад 2013 року, ч. 158

Енциклопедія українського опору

Нижче вміщено закінчення статті Івана Дзюби „Енциклопедія опору" з його книги „На трьох континентах". Книгу видало видавництво „Кліо" в Києві, яке очолює Віра Соловйова. Автор книги висловив вдячність Фундації ім. Івана Багряного за надану фінансову допомогу у виданні його великої книги. Початок цієї статті був опублікований на сторінці „Вісті Фундації ім. Івана Багряного" 20 вересня та 11 жовтня.

Багато місця вділялося різноманітним матеріялам на теми культури – відзначенню ювілеїв та пам’яті клясиків української літератури и мистецтва, публікаціям про майстрів „розстріляного відродження", розповідям про маловідомі явища з культурної історії тощо. Раз у раз з’являлися інформації про концерти й ґастролі уславлених діяспорних колективів, мистецькі виставки. На шпальтах газети постійно виступало широке коло письменників, науковців, діячів мистецтв – іменами багатьох з них нині Україна може пишатися, а їхні твори ввійшли до активу нашої культури.

З рецензіями та анотаціями нерідко виступали Ігор Костецький, Святослав Гординський, Леонід Білецький, Юрій Шерех (Шевельов), його опонент Остап Грицай, Петро Одарченко та інші. З’являлися і прізвища авторів з радянської України, передруковувано окремі їхні твори або писалося про окремих видатних митців, – тут редакція, з одного боку, принципово опонувала тим в еміґрації, хто „перекреслював" або іґнорував усе, що продукувалося в підрадянській „збільшовиченій" Україні, а з іншого – виявляла певну обережність, щоб нікому не зашкодити, знаючи, чим оберталася для радянського автора поява його твору чи імені в „націоналістичній" пресі.

Зверталися до творчости Максима Рильського, Миколи Бажана, Павла Тичини, Андрія Малишка, Леоніда Первомайського, Бориса Антоненка-Давидовича, а починаючи від 1960-их років – Василя Симоненка, Ліни Костенко, Валерія Шевчука, Івана Драча, Євгена Сверстюка, Івана Світличного, Миколи Вінграновського, Євгена Гуцала, Миколи Руденка, Павла Мовчана, Олеся Бердника, Олега Чорногуза, Юрія Покальчука та інших, а потім і до наймолодшого тоді покоління.

Взагалі за літературним і мистецьким життям в Україні стежили уважно, жодне більш-менш помітне явище не залишалося без відгуку – або схвального, або полемічного, коли йшлося про вірнопідданчу макулятуру або про нагінки офіціозу на неортодоксальних письменників старшого покоління (шельмування за „націоналізм" Юрія Яновського, Івана Сенченка, М. Рильського, Олександра Довженка), а потім на „шістдесятників". Часто коментували виступи київської „Літературної України", якій не тільки заперечували, а й із прихильною уважністю реаґували на окремі її виступи. Жваво обговорювали події навколо „Собору" Олеся Гончара, навколо Клюбу творчої молоді, утисків молодого режисера Леся Танюка, руйнування присвяченого Тарасові Шевченкові вітражу в Київському університеті, підпалу Центральної наукової бібліотеки в Києві, переслідувань „поетичної школи" в українському кіно та її провідника Сергія Параджанова. Власне, всі вияви і факти гноблення національної культури були припильновані й належно оцінені.

І що зовсім уже подиву гідне – так це те, що від самого початку, з першого числа, і потім майже в кожному числі протягом років і десятиліть був куточок гумору – навіть, здавалося б, у час сліз, а не сміху, – друковано фейлетони й сатири, об’єктом яких були переважно явища радянського життя й пропаґанди („ЦеКа іґраєт чєловєком", „Колядники у Сталіна", „Кремлівські меню" тощо), але також і феномени еміґрантщини. Реґулярно виступали фейлетоністи Мартин Задека, Свирид Ломачка, Ол. Шпилька (псевдоніми). Цікаво було б відібрати дотепні з них (бо були, звісно, й несмаковиті) і передрукувати сьогодні – як доказ прозірливости й оптимізму, а головне – тієї зверхности, з якою розкута вільна думка ставилася до царства гніту й стереотипів.

Українська проблематика завжди була в центрі уваги газети, але її брали широко – в контексті світових процесів та змін у СРСР, які ставали і темою інформацій, і предметом аналітичних виступів. Для цього запрошувано добрих знавців історії та політики, кваліфікованих „незашорених" авторів – таких, як Михайло Добрянський, Богдан Осадчук, Михайло Ветухів, Петро Потічний, але найчастіше голос брали провідні теоретики й діячі УРДП – сам І. Багряний, В. Гришко, Ю. Дивнич, Михайло Воскобійник, Григорій Костюк, Іван Майстренко, Всеволод Голубничий, Віталій Бендер, Петро Волиняк, Олексій Коновал, Анатолій Лисий та інші. Події в Центрально-Східній Европі – Польщі, Угорщині – давали нагоду осмислювати відцентрові тенденції в радянському таборі, які провіщали його близький розвал і, отже, давали надію й Україні.

На відміну від ортодоксально-націоналістичних видань, які не могли звільнитися від рутинних підходів і розглядали „перестройку" в СРСР як черговий хитрий обман, в УРДП побачили за цим давно назрілу кризу системи і, розуміючи всю відносність змін, знаходили в них те, що могло сприяти демократизації і зрештою привести до розвалу тоталітарної системи. Хронологія цього розвалу яскраво зафіксована в „Українських вістях" – і це також цікавий матеріял для сучасного історика.

Дуже важливою темою – як і для всієї еміґрантської преси – були виступи на захист демократичного і правозахисного руху в Україні, організація протестів проти репресій, публікація вістей і листів від політичних в’язнів, передрук самвидавівських матеріялів, отриманих з України. Левко Лук’яненко, В’ячеслав Чорновіл, Валентин Мороз, І. Світличний, Василь Стус, Є. Сверстюк, Юрій Бадзьо, Василь Овсієнко, Михайло Осадчий, Олекса Тихий, Валерій Марченко, зрештою, – вся плеяда протестантів і оборонців права українського народу на вільне життя гідно представлені на шпальтах „Українських вістей". Не залишилися поза увагою і проблеми повернення кримських татар на рідну землю та виступи української інтеліґенції на ‘їх захист.

Випуск газети, яка стала органом Фундації ім. І. Багряного, припинено 2000 року. Видавці вважали, що вона виконала свою місію. Діяспора тепер має прямі зв’язки з Україною і звідси дістає всю необхідну інформацію. Репрезентувати Україну в західному світі мають наші дипломатичні та інформаційні представництва (хоч і роблять це ще не дуже успішно). Для обслуговування внутрішньодіяспорних потреб є інші газети й часописи (щоправда, їх уже менше, ніж було, і характер їхній змінився); нова хвиля „трудової" еміґрації має інше обличчя, інші інтереси, ніж було раніше. Фундація ім. І. Багряного може обмежитися тепер випуском свого бюлетеня. Основний же напрям її діяльности – фінансова підтримка українських культурних акцій, спонзорування видання української літератури, що вона робить постійно, успішно і щедро – робить те, що мали б робити сама українська держава і в ній українські меценати-патріоти, яких, на жаль, у нас ще обмаль.

Ініціятор і перший редактор газети „Українські вісті" Іван Багряний (Іван Лозов’яга).

Бібліографічний покажчик змісту газети „Українські вісті" за 55 років її існування – унікальне видання в двох томах, підготовлене Сергієм Козаком, який редагував газету протягом останніх років. Він скрупульозно зафіксував усі без винятку публікації в кожному з 3,389 її чисел. Можна уявити обсяг і важливість цієї роботи. Тепер науковці матимуть можливість зорієнтуватися у величезному масиві матеріялу, що стосується не лише України, а й картини світового життя за цілу історичну епоху – як воно сприймалося людьми нелегкої долі й великої відповідальности перед майбутнім свого народу.

Матеріял цей має не лише інформативне й пізнавальне значення – в ньому є й світоглядні, ідеотворчі, етичні виміри. Зрозуміла річ – як і в кожній газеті або в кожному часопису, в „Українських вістях" було й скороминуще, поточне, може й дріб’язкове, чимало застарілого, але було й те, в чому закарбувався образ доби й образи неабияких людей, що жили проблемами цієї доби, а водночас і цінностями вищого порядку – ідеями свободи, правди, справедливости і в їхньому ореолі – достойного майбуття свого народу.

Тож доброю справою було б видання одного або й двох томів вибраних найкращих публікацій „Українських вістей" – таке видання знадобилося б не лише історикам, а й усім, чутливим до живої думки, до духу вічних людських борінь. І було б прикладом самостояння у власній і національній гідності.

4 грудня 2009 року

Щиро дякуємо за підтримку Фундації!

Від часу появи попередньої сторінки Фундації ім. Івана Багряного прислали пожертви такі особи: 11,000 дол. – **Галина і Олексій Воскобійники** (з них 1,000 дол. для журналу „Березіль" в Харкові, а решта – на видання книги „Українська планета Ді-Пі" та інші потреби Фундації), 1,000 дол. – **Василь Стан** для газети Спілки письменників України „Літературна Україна", 175 дол. – **Оля і Петро Матули** (з них по 50 дол. в пам’ять Світлани Кузьменко, Віри Ворскло і Бориса Жури на потреби Фундації та 25 дол. на видання книги про Голод 1933 року „Діяспора пам’ятає", по 100 дол. – **Петро Гурський** (в пам’ять д-ра Анатолія Лисого) та **Олександер Полець**, 50 дол. – **Євгенія Громницька** в пам’ять Віри Ворскло, 40 дол. – **Галина Свічковська** на пресовий фонд журналу „Березіль", 25 дол. – **Олександер Стрільбецький**.

Управа Фундації щиро дякує всім жертводавцям й прохає й далі підтримувати Фундацію своїми пожертвами, щоб вона могла допомагати видавати вартісні книги на теми, що не були відомі в Україні, сиротам, студентам, на конкурси української мови та інші цілі в Україні та діяспорі.

Дописи і листи
до Фундації ім. Івана Багряного,
членські внески і пожертви
просимо посилати на адресу:

Bahriany Foundation, Inc.
19669 Villa Rosa Loop
Fort Myers, FL 33967

Сторінку редагує Олексій Коновал

Рік без Василя Лісового

Василь Овсієнко

Не думав я, що так скоро доведеться писати спогад про Василя Лісового – мого вчителя і, відважуся сказати, старшого товариша. Він полишив нас 20 липня 2012 року, не доживши трохи до 75-річчя.

Народився 29 серпня на хуторі Тарасівка, Обухівського району, горезвісного 37-го, а записаний чомусь 17 травня. Мати Пріська (Єфросинія) доношувала його, коли вже за постановою партії почався 5 серпня Великий терор. Під час того терору народилися й В'ячеслав Чорновіл та Василь Стус.

Одесит Олекса Різників, який теж „родом з тридцять сьомого", каже: „Я іноді так собі марикую, що успадкував чиюсь душу". Якщо розвинути те „марикування", то можна уявити, що сотні тисяч і мільйони тих розстріляних, закатованих, заморених голодом душ товпилися коло новонароджених, щоб не пропав назовсім дух нашого народу. І коли ті діти підросли, Господь поклав на них „Свій перст нищівний" – вищу відповідальність за долю свого страждденного народу.

Василева мати так підсумувала досвід 1920-1930-их революційних років: „Отож ходили з портретом Шевченка та співали українських пісень, за те нас і покарано".

Василевого батька Семена і брата Петра „червоні визволителі" мобілізували восени 1943 року. Батька разом з односельчанами кинули беззбройним та не обмундированим під німецькі кулемети за кільканадцять кілометрів від дому, у селі Круті Горби. Щоправда, чоловік з сусіднього села переказав, що батько загинув таки „смертю хоробрих" – замінив пораненого кулеметника.

А вся решта сім'ї зазнала майже того, що й сто років перед тим Шевченкова: „Брати на панщину ходили, поки лоби їм поголили". Брата Петра німецькі окупанти вивезли на примусові роботи в Німеччину, а потім за це червоні окупанти – на шахти в Караганду. Брат Павло, відвоювавши, служив ще два роки, а потім якось облаштувався в Києві. Сам бідуючи, допомагав Василеві в його студентські роки. Брат Федір, щоб уникнути колгоспного кріпацтва, пішов до фабричної школи, потім завербувався аж на Урал.

„А сестри, сестри, горе вам…". Сестричка Галя померла малою; Любу під час голоду взяли до Києва родичі; двоюрідні сестри Наталка і Марія – „остарбайтери".

Сестри Василевої дружини Віри Гриценко (з Кагарлика), Анюта й Наталя, голодного 1947 року показовим судом засуджені були „за колоски" (взяли з колгоспного поля по снопу).

Одне слово – руїна. Так і назвав В. Лісовий один з розділів своїх „Спогадів" – „Руїна побуту".

З якої нужди вибивався до всього здібний хлопець із матір'ю-сердечницею і формувався як особистість – треба прочитати в журналі „Сучасність" 2003-2007 років або на сайті Харківської правозахисної групи. Таких глибоко осмислених спогадів не залишив ніхто з відомих мені колишніх політв'язнів.

1956 року В. Лісовий закінчив школу у Великих Дмитровичах і того ж року вступив на історико-філософський факультет Київського університету, який закінчив 1962 року (через хворобу мав академвідпустку на рік). Викладав філософію в Тернопільському мединституті, з 1966-го навчався в аспірантурі Київського університету за спеціальністю – логіка, викладав ту логіку й мені на другому курсі філологічного факультету в 1968-1969 навчальному році.

Мало що ми, філологи, розуміли в тій логіці, але манера викладання, доброзичливе ставлення до нас молодого інтелектуала вабила нас, спокушала до позалекційного спілкування. Після кількох таких бесід сам-на-сам зі мною „логік" обережно вивідав, що я вже знайомий з дечим із самвидаву і вже маю виразні суспільні орієнтації. Принаймні фотокопія праці Івана Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація?" в мене вже була.

В. Лісовий почав реґулярно давати мені інші машинописи й фотокопії самвидаву. Моя участь у цій справі справедливо виміряна одним рядочком на с. 94 дуже сумлінної книжки доктора Георгія Касьянова „Незгодні: українська інтеліґенція в русі опору 1960-80-их років": „…Самвидавчі статті серед студентів розповсюджував В. Овсієнко". Тільки я знаю, скільки тривог стоїть за цим одним рядком. Але оскільки гордість, гординя, згідно з Катехізисом, є гріх, то я дозволяю собі хіба тихенько тішитися цією згадкою. Бо майже всі свої студентські роки я носив у портфелі самвидав, давав його читати своїм друзям і знайомим, добре знаючи, що платня за це чітко визначена карним кодексом: до семи років ув'язнення і п'ять років заслання.

Серед тих машинописів була одна річ, підписана псевдонімом „Антін Коваль" – „Лист виборця". Це про так звану соціялістичну демократію на виборах. Аж за незалежности В. Лісовий зізнався, що він був її автором…

Як правило, Лісовий давав мені статтю на кілька днів, а я вже старався ознайомити з нею щонайширше коло своїх колег. Так тривало аж до 1972 року. Мабуть, я мав чуття на людей: ніхто не доніс на мене. Керувався я простим правилом: якщо людина в малому непорядна, то не можна їй довіряти щось значне. А я вважав самвидав найважливішою справою. Може, тому, що вже тоді В. Лісовий сказав мені приблизно так: „Доки нація не розв'язала своє національне питання – воно відтягуватиме найкращі його сили".

Я здогадувався, що В. Лісовий є одним з організаторів самвидаву, але ніколи про це не розпитував. Очевидним було, що це кабінетний учений, людина, створена Богом для науки, але нерозв'язані суспільні проблеми не дають йому цілком віддатися науці. От він і читає нам лекції „на грані" дозволеного, бере на себе цей клопіт з самвидавом, щоб піднести рівень свідомости студентів до громадянського. Десь тоді я вичитав у статті Михайла Драгоманова „Відповідь" (1895 рік) таке:

„*Лишень тоді, коли ми покажемо свою силу хоч на частині своєї землі, зверне на нас увагу й Европа. Наївно ждати, щоб загал людей, навіть найгуманніших, турбувався з-за других лишень того, що їх б'ють. Мало хіба кого б'ють на земній кулі?! Люди інтересуються звичайно лишень тими, хто одбивається – і таким лишень звичайно і помагають*".

Я захотів пристати до тих, що одбиваються. У мій час це були шістдесятники. І конкретно – В. Лісовий…

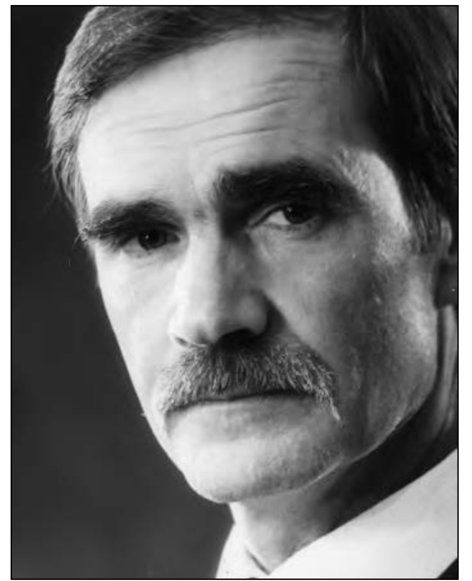
Він був для мене живим прикладом добропорядної, діяльної, сміливої і національно свідомої людини, на кого хотілося бути схожим. Молоді люди потребують, щоб попереду йшов хтось бездоганний і відважний.

Коли після арешту студента з Бельгії Ярослава Добоша за ґратами 12 січня 1972 року опинилася верхівка шістдесятництва, В. Лісовий, пам'ятаю, ходив спорожнілим Києвом аж почорнілий. Казав мені: „Звичайно, ми могли б удвох з тобою влаштувати акцію протесту проти арештів. Акція триватиме одну чи дві хвилини. Чи буде це ефективно? Хто побачить? Хто підтримає? Он 5 листопада 1968 року на Хрещатику спалився Василь Макух – про це майже ніхто не знає. Очевидно, що треба розповсюджувати якісь тексти, котрі мали б певний вплив на громадську думку".

Щоб відвести від заарештованих підозру у виданні „Українського вісника" (тепер відомо, що його видавав В. Чорновіл) Євген Пронюк та Василь Лісовий підготували черговий його випуск. Це було „київське" шосте число. (Бо був ще й львівський шостий, що його підготував В. Чорновіл, а видали вже після його арешту Атена Пашко, Михайло Косів і Ярослав Кендзьор). Я виконував технічні операції. Пам'ятаю: коли одержав біля пам'ятника Т. Шевченкові з рук студента-журналіста Івана Гайдука увесь наклад – одну машинописну закладку – то відчув: оце найважливіше, що є зараз в Україні…

В. Лісовий сказав мені, що готує лист протесту проти арештів української інтеліґенції…

Зустрілися ми на суді в кінці року. Є. Пронюк і В. Лісовий трималися гідно і дістали по сім років ув'язнення та п'ять і три роки заслання. Мене ж заслали на чотири роки в Мордовію. У серпні 1974 я занедужав і опинився в „зеківській" лікарні, що в Барашево. І яка радість: там якраз був і Василь Лісовий! Ми провели разом три тижні. Це Господь нас звів, щоб я зізнався у своїх гріхах перед Учителем. Я ще двічі стояв перед судом, провів у неволі 13.5 року, але не знаю, чи спокутував свої гріхи сповна. Проте більший гріх на тих, хто ставив нас перед таким страшним вибором.

Василь Лісовий. (Фото: Сергій Васильєв).

В. Лісовий частину терміну провів у Мордовії, решту на Уралі, відтак відбував заслання в Бурятії. Коли кремлівська верхівка в кінці 1979 року окупувала Афганістан, В. Лісовий знову запротестував. На праці йому створили нестерпні умови, він мусів залишити її – і знову на рік спровадили його до криміналу, нібито як „дармоїда". Заарештували вночі, а вранці приїхала до нього дружина Віра з дітьми Мирославою та Оксеном, щоб жити там… До речі,

(Закінчення на стор. 18)

Рік без...

(Закінчення зі стор. 17)

сина Оксена Віра Павлівна народила через два тижні після арешту його батька…

І слухайте, що цей син (він тепер директор Малої Академії Наук) сказав 25 червня на відкритті в „Музеї шістдесятників" меморіальної виставки „Дорога Василя Лісового":

„Василь Лісовий був високоморальною людиною і високопрофесійним ученим, який зробив усі кроки, які, на його думку, повинна була зробити людина з високою мораллю і як учений, який присвятив себе філософії. Бо він присвятив себе насамперед тій науці, яка покликана говорити правду і докопуватися до суті.

Я безмежно вдячний батькам моїм. Бо й мати моя брала участь у рішенні батька. Я думаю, що якби Віра Лісова сказала однозначно „ні", що цього не слід робити ні в якому разі, то він не мав би сили для такого кроку. Але тим не менше я вдячний йому, бо вважаю, що те, що він зробив особисто для мене, набагато більше, ніж якби він зробив блискучу кар'єру вченого, був сьогодні академіком НАНУ і мав усі реґалії і весь набір матеріяльних благ, які мають академіки. Він зробив один крок для утвердження демократії і свободи в цій країні, для її появи як держави, і це набагато цінніше для мене і для моїх дітей, ніж будь-які інші матеріяльні блага, які міг би залишити батько".

Після звільнення 1983 року В. Лісовий працював науковим співробітником Музею історії Києва (1983-1987), вчителем Великодмитрівської школи Обухівського району (1987-1989). У 1990-му поновлений на праці в Інституті філософії НАН України, від 1997 року – завідувач відділу Історії філософії України. Викладав філософію в київських університетах, брав участь у виробленні програм та ідеології багатьох політичних і громадських організацій, готував навчальну літературу, уклав (у співавторстві з Олегом Проценком) антології „Консерватизм", „Націоналізм", „Лібералізм", перекладав філософську літературу з англійської та німецької мов. Автор книжок „Культура – ідеологія – політика" (1997), „У багатоголоссі політичних дискусій" (2007).

Одне слово, В. Лісовий не був людиною одного тільки героїчного вчинку. Усе його життя було бездоганним громадянським служінням своєму народові.

Все глибшими...

(Закінчення зі стор. 12)

Інституті Америки (East 79th Street і 5th Avenue). У ньому візьмуть участь чисельні доповідачі, також особлива пошана буде надана тим, що пережили Голодомор. Оскільки кількість місць обмежена щодо персональної участь просимо звернутися до Українського Інституту Америки за тел.: 212-288-8660 або по електронній пошті: mail@ukrainianinstitute.org.

Від 29 жовтня до 14 листопада на першому поверсі Інституту можна оглянути виставку Голодомор 1932-1933".

Український Конґресовий Комітет Америки

Видавництво «Літопис УПА»,
Т-ва к. В. УПА в Канаді і США
Об`єднання Колишніх Вояків УПА США і Канади

діляться з друзями і громадою сумною вісткою, що 17 жовтня 2013 р. в Торонто по важкій недузі на 86 році життя помер вояк УПА, головний адміністратор видавництва "Літопис УПА", активний громадський діяч

св .п.

Микола Кулик - «Дорошенко»

Народився 24 вересня 1927 р. в селі Німстів Любачівського повіту Львівського воєводства (тепер Польща) у родині Івана та Ганни ("Цікава") Кулик. Мама походила з дому Козіїв зі села Дахнів цього ж повіту. В родині, окрім Миколи, було ще восьмеро дітей – Іван, Василь, Михайло, Катерина, Йосип, Марія, Наталка і Петро.

Після закінчення народної школи у рідному селі Микола продовжував навчання у м. Чесанів, де вступив до юнацької сітки ОУН. Перервану воєнним лихоліттям освіту згодом продовжував у підпіллі та на скитанні.

У 1942 р., як член "Юнацтва ОУН", пройшов організаційний вишкіл та отримав псевдо "Крук". Відтак постійно перебував у підпіллі на різних посадах. З 1943 р. – станичний інформатор СБ ОУН, а з квітня 1944 р. – станичний с. Німстів (станиця "Ненаситець") під новим псевдо "Дорошенко". На цьому посту 11 лютого 1945 р. був ранений функціонерами польської комуністичної "Міліції обивательської" (МО), внаслідок чого назавжди втратив функціональну здатність лівої нирки та отримав каліцтво кисті правої руки. 27 липня 1945 р., рятуючись з пастки російського НКВС, був вдруге тяжко ранений розривною кулею в ліве стегно та ліву долоню, втративши вказівний та кінцівку середнього пальця, за що, згідно з наказом ч. 2/46 військового штабу ВО-6 "Сян" (ТВ-27 "Бастіон") УПА-Захід від 25 травня 1946 р., відзначений двома срібними зірками. Після п'ятимісячного лікування повернувся до лав збройного підпілля, де від січня до березня 1946 р. виконував функцію ланкового і господарчого самооборонного кущового відділу (СКВ). З квітня 1946 р. – інтендант куріного шпиталя УПА, а відтак – політвиховник СКВ "Трембіта І" у 4-му районі округи ОУН "Батурин". Згодом перебував на військовому вишколі у підстаршинській школі УПА в Ярославщині на Закерзонні, навчання в якій через бойові дії ворога було перерване і курсанти демобілізовані.

Після виселення українського населення з Закерзоння пережив найважчі роки підпільної боротьби (1947–1950). Після операції "Вісла" у складі одного роя відійшов на західні землі Польщі, де проживали виселені українські родини. В часі рейду теренами, насиченими Військом Польським (ВП) та комуністичними спецслужбами, рій розділився спочатку на четверо осів, згодом – на дві, і, врешті, Микола залишився сам, переховуючись на понімецьких теренах і в лісах. Вижити допомогли українці-переселенці, зокрема лемківська родина Муликів. Службу в УПА завершив рейдом, спільно з побратимами Іваном Козаком – "Борисом" і Володимиром Низом – "Волиняком", через територію Польщі і Чехословаччини до американської окупаційної зони Німеччини, куди прибули 27 вересня 1950 року. Тут, з огляду на наслідки отриманих поранень, німецькою та українською лікарськими комісіями призначено йому інвалідність. У Німеччині, в місті Інґольштадт, протягом шести місяців навчався у технічній школі, де отримав професію автоелектрика.

У листопаді 1951 р. переїхав до Канади, де в Раєрсонському інституті закінчив торговельні курси та отримав диплом "Business-management". У 1955 р. в Торонто організував власне підприємство з перевезення будівельних матеріялів для прокладання доріг в місті та околицях, на якому пропрацював до пенсійного віку.

У 1959 р. одружився з Євгенією Ходань, з якою виховали двох синів – Андрія і Романа, та двох онуків – Іванка і Еліс. Дружина Євгенія Кулик після важкої довготривалої хвороби відійшла у вічність 29 лютого 2004 року.

З часу прибуття до Канади активно включився до громадської роботи.

Від 1976 року – член-засновник видавництва "Літопис УПА", а згодом – довголітній адміністратор та організатор фондів, завдяки старанням якого у чотирьох серіях багатотомного наукового видання "Літопис УПА" вийшло понад 100 томів.

У Канаді понад 24 роки очолював Головну управу Товариства колишніх вояків УПА. На цій посаді ініціював і заснував секцію для вояків УПА на цвинтарі св. Володимира в м. Оквил, неподалік Торонто. Згодом, як голова комітету, забезпечив побудову пам'ятника "Слави УПА" на тій самій секції у травні 1988 р., за що від Конґресу Українців Канади був нагороджений "Шевченківською медаллю". У 1992 р. обраний головою Крайового Комітету до святкувань 50-річчя УПА в Канаді та організував у серпні 1992 р. поїздку 230 осіб "чартерним" літаком в Україну, у висліді якої ветерани УПА, починаючи з Канева, здійснили одномісячне турне Україною.

Як ветеран збройних сил, став членом Українського відділу № 360 Королівського Канадського Леґіону, а згодом – членом управи і скарбником. З рамени цієї установи був організатором побудови у 2000 р. пам'ятника Пилипу Коновалу, кавалерові найвищої нагороди Великобританії – Хреста Вікторії, у його родинному селі Кутківцях Чемеровецького району Хмельницької области в Україні.

Також був членом і співпрацівником інших українських громадських і ветеранських організацій Канади. У 2001 р. зредаґував та перевидав в Україні чотиритомник "Спомини та роздуми", авторства знаного діаспорного публіциста і громадського діяча Володимира Макара.

Залишив у смутку синів Андрія, Романа з дружиною Ромою, онуків Іванка і Еліс, брата Петра, сестру Марію, багатолітню співпрацівницю Наталію Солтис, ближчу і дальшу родину та друзів в Канаді, США, Польщі та Україні.

Похований на вічний спочинок на цвинтарі св. Володимира в м. Оквил, Онтаріо, Канада біля пам'ятника Слави УПА.

Вічна і славна Йому пам`ять! Родині, Друзям та знайомим висловлюємо щирі та глибокі співчуття.

Як нев'янучий вінок на могилу Покійного, родина просить складати пожертви на Видавництво "Літопис УПА".

Litopys UPA
P.O. Box 97, Station "C"
Toronto, ON, M6J 3M7
www.litopysupa.com

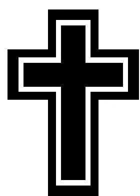
У 40-ий День відходу у Вічність

св. п.

Миколи Ненадкевича

буде відслужена Панахида
17 листопада 2013 року після Служби Божої
в Катедрі св. Володимира,
160 West 82nd St., New York, NY.

Після Панахиди родина запрошує на спільний обід.

У глибокому смутку повідомляємо всю українську громаду в Україні та на поселеннях, що в понеділок, 14 жовтня 2013 року, відійшов у вічність провідний члени ОУН і СУМ

сл. п.

мґр. ЄВГЕН ГАНОВСЬКИЙ „СКАЛА"

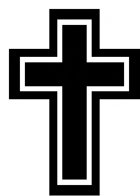
народжений 5 березня 1927 року.

Похоронні відправи відбулися в п'ятницю, 18 жовтня з церкви Чесного Хреста в Асторії, Н.Й., а тлінні останки спочили на цвинтарі св. Духа в Гамптонбурґу, Н.Й.

Опечалені дружині Дарії, ближчій та дальшій родині висловлюємо наші найглибші співчуття.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Тереновий Провід ОУН
Світова Управа СУМ
Головна Управа ООЧСУ
Крайова Управа СУМ в Америці

У глибокому смутку повідомляємо, що 22 жовтня 2013 року відійшла у вічність в Морис-Плейнсі, Н. Дж., проживши 93 роки,

св.п.

Іванна Гамуляк

нар. 4 листопада 1919 року у Львові, Україна, донька бл. п. о. Івана та Зені (з дому Лісковацької) Яремків, сестра св. п. Дарки Сироїд та Марії Борисенко, вдова по св.п. Іванові.

Іванна була членом Української католицької церкви св. Івана Хрестителя у Випані, Н. Дж., та членом Союзу Українок. Була віддана своїй родині та любила проводити час із своїми внуками.

У глибокому смутку залишилися:

сини	- Богдан з дружиною Тересою в Орландо, Фла.
	- Маркіян в Раквеї, Н. Дж.
невістка	- Нора Сармєнто-Леон
внуки	- Стефан, Даню, Таїса
племінники	- Александра Ориняк
	- Тереса Шпигульська з чоловіком Михайлом
	- Данилко і Надія

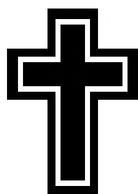
дальша родина в Україні і в Америці.

Парастас відбувся в четвер, 24 жовтня 2013 року, о год. 6-ій веч. в Bradley-Braviak Funeral Home у Випані, Н. Дж.

Заупокійна св. Літургія була відслужена в п'ятницю, 25 жовтня 2013 року, в Українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя у Випані, Н. Дж. Тіло спочило на Українському цвинтрі св. Андрія Первозваного в С. Бавнд-Бруку, Н. Дж.

Вічна Їй пам'ять!

Замість квітів, пожертви в пам'ять Покійної можна складати на Будівельний фонд Церкви св. Івана Хрестителя у Випані: St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church Building Fund, 60 North Jefferson Road, Whippany, NJ 07981.

З глибоким смутком повідомляємо всю українську громаду, що в понеділок, 14 жовтня 2013 року, відійшов у вічність
провідний член Спілки Української Молоді

св. п.

мґр. ЄВГЕН ГАНОВСЬКИЙ

народжений 5 березня 1927 року.

Покійний виховник-педагог протягом 41 року виконував різні функції та обов'язки у Крайовій Управі СУМ: тричі обраний головою Крайової Управи (1966, 1968 і 1972), референт юнацтва та голова Виховної Ради.

На рівні Світової Управи СУМ: два рази (у 1978 та 1983) його обирали головою Центральної Управи (тепер Світової Управи) СУМ.

В інших роках він сповняв функції заступника голови, секретаря, скарбника, голови Виховної Ради та голови Контрольної Комісії.

За свою довголітню та віддану працю XV-ий Світовий Конґрес СУМ у 1996 році нагородив друга Є. Гановського найвищим відзначенням СУМ – званням **ВИТЯЗЯ.**

Похоронні відправи відбулися в п'ятницю, 18 жовтня у церкві Чесного Хреста в Асторії, Нью-Йорк, а тлінні останки спочили на цвинтарі св. Духа в містечку Гамптонбурґ, Нью-Йорк.

Опечаленій дружині Дарії, ближчій та дальшій родині висловлюємо наші найглибші співчуття.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Світова Управа СУМ,
Крайова Управа СУМ в Америці

Реклама – ключ до успішного бізнесу!

Телефон відділу реклами: 973-292-9800, дод. 3040